

FILLÉRES KÖNYVTÁR

204-6.

A

SZERKESZTI PÓSA LAJOS

VIRRADAT NAPJA

Történeti elbeszélés, képekkel

Írta: LÉNGYEL LAURA.

16756

204-206

204-206. köt. Ára 1 K 80 f.

SINGER és WOLNER Kiadása BUDAPESTEN

FILLÉRES KÖNYVTÁR

Elbeszélések, regék, történelmi elbeszélések, versek, szindarabok, útleírások gyűjteménye. Magyar fiuk, magyar leányok számára. Szerkeszti Pósa Lajos.

Egyes szám ára 60 fillér.

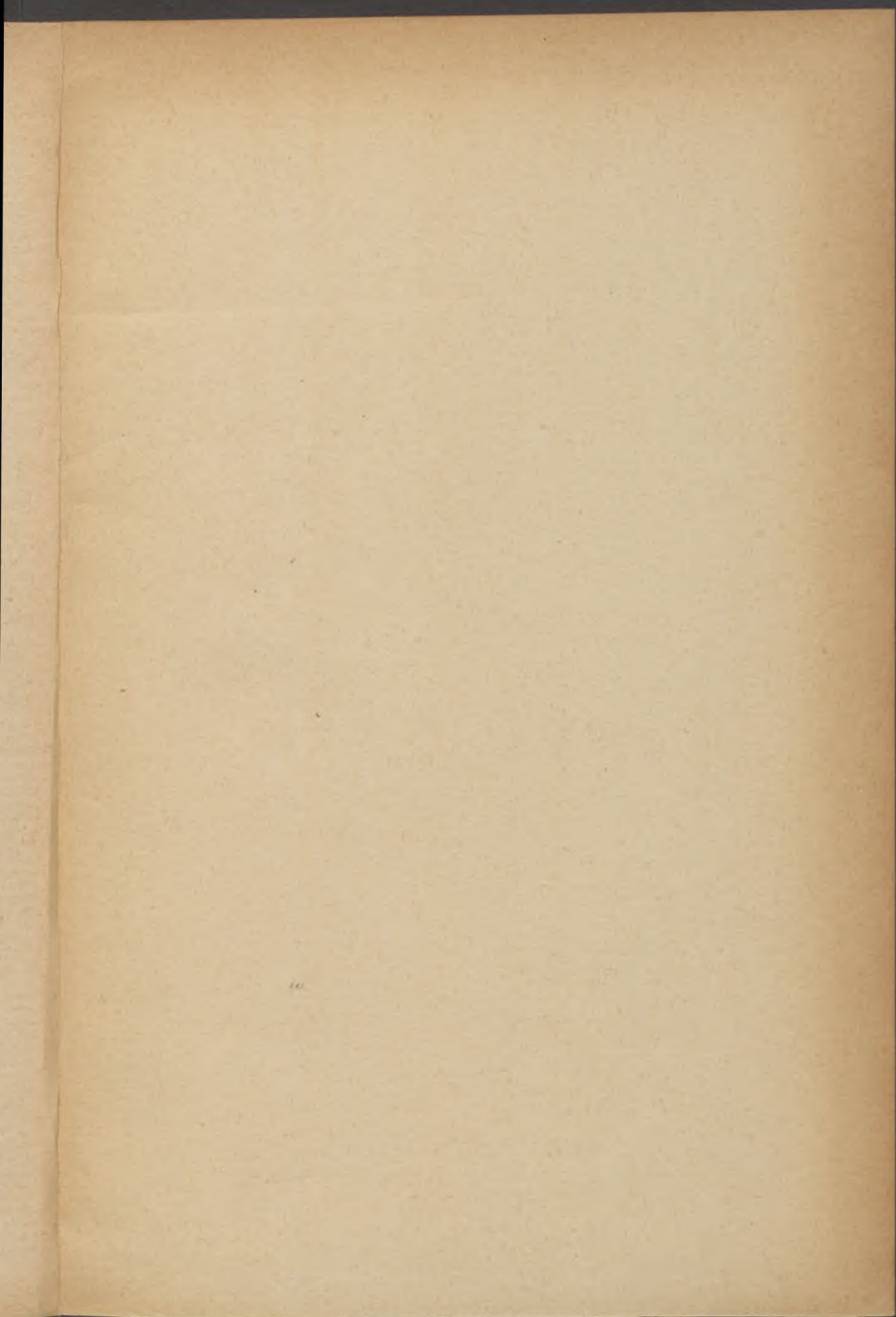
Szám	Most jelentek meg:	Korona
278.	Lőrinczy György. Mikszáth Kálmán élete	—60
279—281.	Havas István. Új szavalókönyv	1.80
282—284.	Sebők Zsigmond. Mackó úr vendégei. Kép.	1.80
285.	Herman Ottóné. Két kicsi tót. Képekkel	—60
286.	— Kicsibaj. Képekkel	—60
287—289.	Móra Ferenc. Rab ember fia. Elb. Kép.	1.80
290.	Sebők Zs. Hogyan ne beszéljenek a gyerekek	—60
291—293.	Jókai Mór. A rózsák szigete. Elbesz. Kép.	1.80
294.	Havas István. A tarkói idegen. Elb. Kép.	—60
295.	Brunovszky Rezső. A találós mesék kincsesháza. 2. gyűjtemény	—60
296.	— Válogatott magyar közmondások	—60
297—298.	Gyökössi Endre. Ki szereti a népet. Elb. Kép.	1.20
299—300.	— Hazavándorlók. Elbeszélés. Képekkel	1.20
301.	Dingha Béla. Csiribiri herceg. Mesék	—60
302.	Egri György. Igaz is nem is. Nyolcadik gyűjtemény	—60

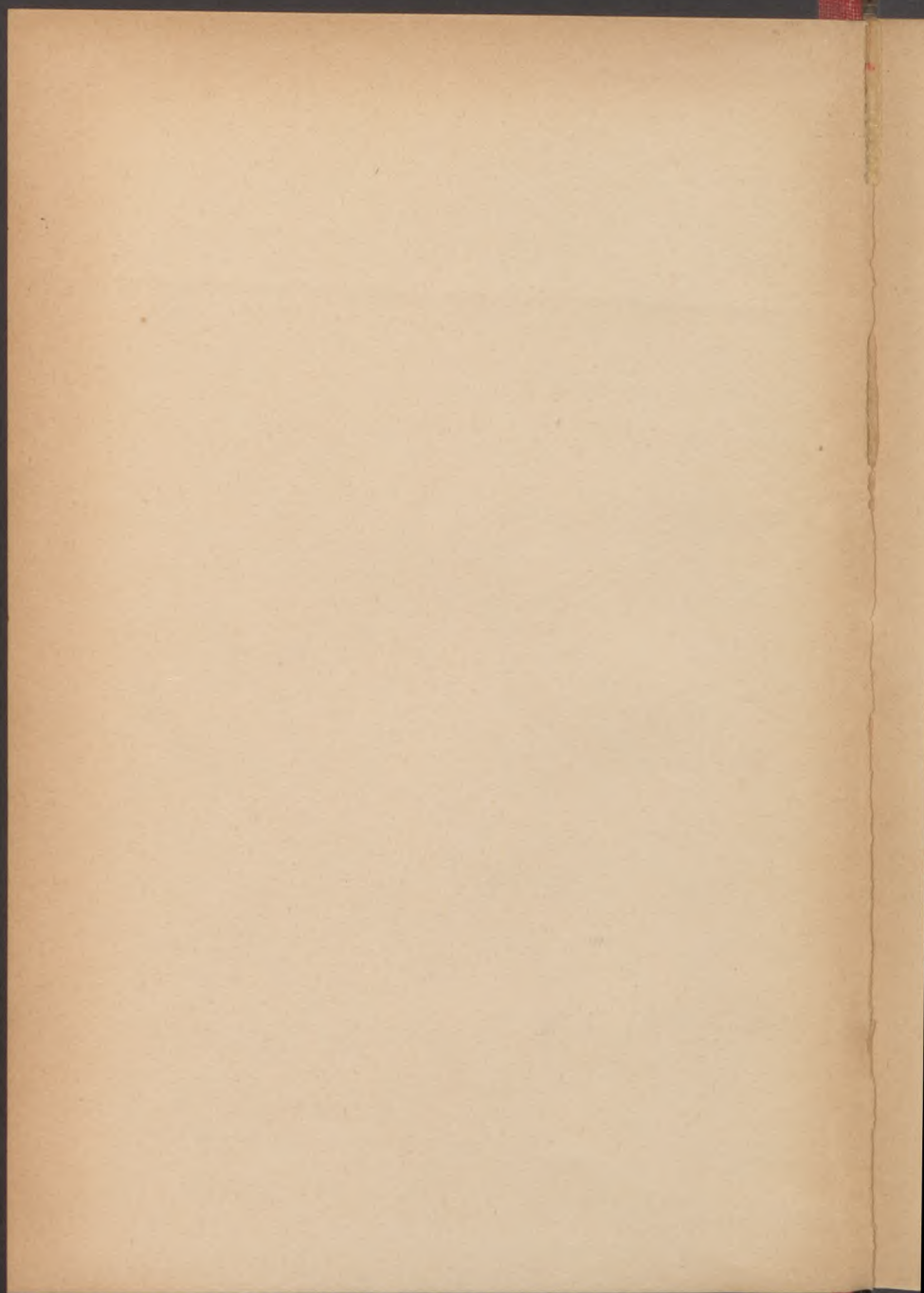
Ezelőtt jelentek meg:

1.	Mikszáth Kálmán. Huszár a teknőben	—60
2.	Bárony I. Jó az Isten. Elbesz. Képekkel	—60
3.	Bodonyi N. Matyi meg Kati. Mese. Képekkel	—60
4—5.	Madarassy L. A kis hadsereg. Tört. elb.	1.—
6.	Pósa Lajos. Haza. Szabadság. Hazafias költemények és szavalmányok. Képpel	—60
7.	Fáy J. Béla. A kínai óriás. Az arany tollu tyúk. Két mese. Képekkel	—60
8.	Margittay D. Illés gróf és Olga grófkisasszony. Képpel	—60
9.	Murai K. Komédiás Palkó. Róka Pál furfangjai. Két tréfás történet. Képpel	—60
10—12.	Jókai Mór. A medvék országában. Elbeszélés	1.50
13.	Hetyei Gábor. Mondák, regék	—60
14.	Szalay Emil. A zöld madár. Mese sokképpel	—60
15.	Bodonyi N. A kistornyai lelkész. Elb. Kép.	—60
16—17.	Madarassy L. Harc az állatokkal. Elb. Kép.	1.—
18.	Magyar költők. Irták többen. Arcképekkel	—60
19.	Gyermekszínház. Három egyfelv. szindarab	—60
20.	Gárdonyi G. Tarka-barka történetek. Kép.	—60
21—23.	Gaal Mózes. Mindent a hazáért. Tört. elb.	1.50

Szám	Korona
24. Tábori Róbert. Vidám történelem. Vig elbeszélés képpel ...	—,60
25. Árpád népe. Képek hazánk ezredéves múltjából. Irták Sebők Zs., Pósa L., Tábori R., Gaal M., Kemechey J., Egri Gy., Tutsek A. Sok képpel ...	—,60
26—28. Malonyay D. A Nilus országából. Sok képpel ...	1,50
29. Herman Ottóné. Sok vers, sok kép. Gyerekekről gyerekeknek ...	—,60
30. Kacziány Ödön. Három ajándék. Sok képpel ...	—,60
31. Tábori Róbertné. Hét mese ...	—,60
32. Sebők Gy. Egér a kaszárnnyában. Sok képpel ...	—,60
33. Tábori Róbert. Gábor Áron. Tört. elbesz. ...	—,60
34—35. Herman Ottóné. A Csóri és a Móri. Történetek az állatvilágból. Sok képpel ...	1,—
36. — Seregély kisasszony emlékiratai ...	—,60
37. Herczeg F. Az új nevelő. Elb. Képekkel ...	—,60
38—39. Madarassy L. Mari és Tamás. Elb. Képek. ...	1,—
40. Sas Ede. Cirmos Cica királysága. 3 képpel ...	—,60
41. Gegus Ida. Mesék. 1 képpel ...	—,60
42. Benedek Elek. Kis Miklós. 1 képpel ...	—,60
43. Pósa Lajos. A szabadságharc hősei. Képek az 1848—49. szabadságharcból ...	—,60
44—45. Andrássy Lidike. Tarka könyv. Mesék, elbeszélések, versek. 1 képpel ...	1,—
46. Gárdonyi Géza. Mindentudó Gergely bácsi első könyve. 1 képpel ...	—,60
47. Egri György. Karika király haragja. 1 képpel ...	—,60
48—50. Gaal M. Balassa vitéz. Tört. elb. Képekkel ...	1,50
51. Gauss Viktor. Hegyen-völgyön. Képek az állatvilágból ...	—,60
52. Lőrinczy György. Kis falum. Elb. 1 képpel ...	—,60
53. Sebők Zsigmond. Erzsébet királyné ...	—,60
54. Gyarmathy Zs. Mari nénimankója. Áremete ...	—,60
55. Sebők Zs. A kis mérnökök. Elb. 1 képpel ...	—,60
56—57. Margittay Dezső. Tilos a páva. Elb. 1 képpel ...	1,—
58. Kővér Ilma. Kis lányok, nagy lányok. Elb. ...	—,60
59. Gauss Viktor. A piros köpönyeg. Elbesz. a magyar szabadságharcból. Sok képpel ...	—,60
60—61. Madarassy László. Az amerikai őserdőben. Egy magyar fiú viszontagságai. Gyermekregény képekkel ...	1,—
62. Pósa Lajos. Harangvirágok. Verse, regék, mesék ...	—,60
63. Barta Irén. Enyém. Elbeszélés. 1 képpel ...	—,60
64. Bodonyi N. Szegény ember dolga. Elbesz. ...	—,60
65—66. Béla Henrik. A kis herceg. Sok képpel ...	1,—
67. Juhász Béla. Ilona. Történeti elbeszélés. 1 képpel ...	—,60
68. Kornélia néni. A kis hősök. Hamupipőke ...	—,60

Szám	Korona
69. Virágregék. Irták: Andrassy Lidike, Bársony I.-né, Harmath L., Sebestyén Gy.-né	— .60
70. Lampérth G. Elmult idők. Tört. rajzok	— .60
71. Thury Zoltán. Mese egy kis házból	— .60
72. Sebők Zsigmond. Petőfi Sándor. 1 képpel	— .60
73. Lőrinczy György. A becsület útján. 5 elb.	— .60
74—76. Gauss Viktor. Fajankó, a bártfai híres fabábnak mulatságos története	1.50
77. Gegus Ida. Tündérmesék. I.	— .60
78. — Tündérmesék. II.	— .60
79. Benedek Elek. Elek apó meséi I.	— .60
80. Tábori Róbert. A jégtündér	— .60
81. Kövér Ilma. A Jánoska koronája	— .60
82. Gaal Mózes. Három székellyfiu	— .60
83. Gauss Viktor. Sárga violák	— .60
84. Szabóné Nogáll Janka. A kis kocsis és más történetek	— .60
85. Lőrinczy György. Igaz történetek	— .60
86—88. Gaal Mózes. A vasember	1.50
89—91. Benedek Elek. Édes kicsi gazdám	1.50
92. Gauss Viktor. Adria gyöngye	— .60
93. Sas Ede. Munkácsy Mihály	— .60
94. — Vörösmarty Mihály	— .60
95. Gaal Mózes. A koldusvezető. Elbeszélés	— .60
96. Holló Sárika. Tündérmesék, harmadik kötet. Nyolc mese	— .60
97. Krúdy Gy. Hortobágy. Elb. sok képpel	— .60
98—99. Havas István. Koncz Márton. Elbeszélés a kuruc világból. Mühlbeck K. rajzaival	1.—
100. Petőfi Sándor költeményei az ifjúság számára összeválogatva	— .60
101. Tutsek A. Évike vándorlása	— .60
102. Gaal M. Bem apó. Történeti elbeszélés	— .60
103—104. Tábori R. Mátyás ifjúsága. Tört. elbesz.	1.—
105. Krúdy Gy. Utazás a Szepességben	— .60
106. — A Tisza. Elbeszélés	— .60
107. Sebők Zs. Két árvizes gyerek. Elbeszélés	— .60
108. Garády Viktor. Hol a vitéz? Elbeszélés	— .60
109. Bácskai E. A meghódított föld. Földr. kép.	— .60
110—112. Garády V. Kerek erdő. Történetek, képek az állatvilágból, sok képpel	1.50
113. Tábori Róbertné. A Galambvölgyben	— .60
114—116. Benedek E. A mesemondó. Elb. képekkel	1.50
117—118. T. Tutsek A. Lottika és egyéb elbeszélések	1.—
119. Ambrozovicsné M. I. Washington élete	— .60
120—122. Tábori Róbert. Oceánia. Elb. képekkel	1.50
123. Sas Ede. Toldi költője. Képekkel	— .60
124. Krúdy Gyula. Sziklazuzó hajók. Elb. kép.	— .60
125. Gárdonyi G. A nagyapó tréfái. Képekkel. Első gyűjtemény	— .60

A
VIRRADAT NAPJA

ELBESZÉLÉS

IRTA
LENGYEL LAURA

KÉPEKKEL

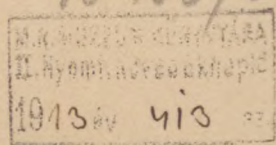
SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA
BUDAPEST VI., ANDRÁSSY-ÚT 10.

~~2. ek. m.~~

~~739 i.~~

16.708/204-206

Korvin Testvérek Budapest, Révay-utca 14.

I.

1849-ben vagyunk.

A kis, alföldi falu határán két férfi áll. Az októberi nap sugára épen most búcsúzott el a falu bádogtornyától. Egyszerre hűvös szellő fútt át a mezőn.

Az egyik férfi hirtelen megrezzen és sápadt lesz, gyorsan odafordul a másikhoz, kinek napbarnított, sápadt arczán mély gond és szomorúság ül.

— Mintha lépteket hallanék, ezredes uram.

A magas, barna férfi arczán valami gyöngye, szomorú mosolygás látszik.

— Kinek az ezredese vagyok én, János, hol a magyar hadsereg?

Az egyszerű földművelő hirtelen föl-emeli mind a két kezét, mintha azzal a láthatatlan mennyei hatalommal akarna szóba állni. Azután kábultan néz körül, eszébe jut

minden. A dicső csaták, a névtelen hősök, az elárult, siralomházban ülő félistenek . . . Minden összedőlt, minden romban van, eljött, itt van „a nagyszerű halál.“

És egyszerű, de becsületes, hazaszeregettől lángoló szívéből kitör a keserű, az égretörő vád . . .

— Isten, magyarok Istene, hogy engedhetted meg ezt?

Az a komoly, szomorú arcú, barna térfi hirtelen vállára tette a kezét.

— Hagyd el, János, az Úrral nem szabad vitázni. Ő tudja: miért és mit tett. Ő sujtott; de nála van a vigasztalás is. Most a porba hullatjuk a gyász könnyeit, de ki tudja? . . . Minket megalázhatnak, agyontiporhatnak, de mit tehetnek ezzel a földdel, az édessel, a mienkkel, Magyarországgal?

— Elveszi tőlünk a német, — mondta panaszos hangon a Jánosnak nevezett földművelő.

— Nem, János, — mondta a másik férfi megrázva a fejét, — ezt én jobban tudom. Ezt a földet nem veheti el tőlünk

soha senki. Nem veheti el, mert minden göröngyért száz meg száz magyar élettél fizettünk meg, mert minden porszemét magyar vér tette termékenynyé. Minket megölhetnek, elnémíthatnak, de kiabálni fognak helyettünk a füvek, a fák, a virágok, tanúságot téve arról, hogy mint szerezte és mint tartotta meg a magyar nép ezer esztendőn át ezt a földet! Az emberek lehetnek árulók, a föld az nem lesz hűtelen hozzánk soha, ne félj. Méreggá változik át az aranykalászos búza, ha idegen akarja belevágni a kaszáját.

— Ezredes uram, az Isten áldja meg vigaszt adó szavaiért!

— Ne hívj engem ezredesnek. A magyar hadseregnek, melynek te épen olyan hűséges katonája voltál, mint én, most már vége. Te boldog egyszerű ember, visszatérhetsz ekédhez s itthon, az édes anyai földön várhatod be a hajnal hasadását. Nekem menekülnöm kell. Nem magamért teszem, én legszívesebben odaálltam volna hős bajtársaim mellé, kik már vértanúhalált haltak.

— Ezredes uram, — vágott közbe Tót János, — már bocsásson meg, nekem

ezredesem lesz, a míg élek. Ezredes uram, a könyörülő Isten nevére kérem, ne tegye meg ezt. Az imént az én kislelkű, gyáva hitetlenségemet ostorozta. Jól tette! Mert nem férfi és nem magyar az, a ki el tud csüggedni. Én bízom hazám jövődjében, mint a hogy bízom az örök Isten jóságában, irgalmában és hatalmában. De mi lesz velünk, ha nagyjaink maguk rohannak a veszedelembé, a vérre szomjazó tigris torkába? Minden magyarnak kötelessége most már megmenteni életét, a haza javára. Mert eljön majd az idő, mikor csakugyan megszólal minden göröngy, minden fűszál, minden fa és akkor válaszolnunk is kell ám ezredes uram! Válaszunk a Kossuth Lajos nótája és a kardunk villogása lesz. Nekünk nem szabad most már az életünkkel rendelkezni, mert a hazának még szüksége lesz rá.

A komoly, barna férfi meghatottan tette kezét a földművelő vállára.

— Derék, vitéz katonám voltál, derék hűséges emberem vagy. Magam is azt határoztam, hogy külföldre megyek. Kossuth Lajos már künt van s vele egy pár derék

igaz hazafi, ki menekülni tudott az ellenség bosszúszomjától. Odakünt talán még lehet valamit csinálni, talán felrázzuk a vén

Európa lelkiismeretét s az idegen szabad nemzetek belátják, hogy micsoda vad erőszak szaggatta le homlokunkról a győzelem koszorúját.

Tót János megrázta a fejét:

— Ezredes úr, kérem zokon ne essék a szavam. Egyszerű földművelő ember vagyok, de egyet-mást hallottam, olvasgattam már én is. Én úgy tudom, hogy mindig megbánta a magyar, ha a tulajdon erején kívül másban is bízott. De azért csak tessék ki-menni minél előbb, míg lehet . . . már is félek . . . Pedig nem vagyok gyáva természetű, mint talán azt ezredes uram is tudhatja.

— Nem, János fiam, az nem vagy, — mondta a barna férfi és a földművelő vállán tartotta a kezét.

— De most úgy reszketek, mint a nyúl . . . Ha megreppen a bokor, már siskos zsandárt lát a szemem. Azért azt mondom ezredes uram, végezzünk gyorsan. Az ilyen apró emberrel, mint a milyen én vagyok, nem sokat törődnek, de egy Mátray László, az már jó fogás lenne ezeknek az istenteleneknek. És higgye el, ezredes uram, az imént is mintha zörögni hallottam volna a bokrot valahol.

— Képzeldöl, János fiam, — felelt Mátray, — túlságosan aggodól miattam.

De abban igazad van, hogy ha már meg kell lenni a dolognak, hát ne késlekedjünk vele. Kihoztad azt a kis vasládát, a mit gondjaidra bíztam?

— Itt van, vitéz ezredes uram.

— Jól van. Most eredj öt lépést ettől a nagy fától.

— Épen ide jutottam, a nagy kő alá.

Hatalmas szikladarab hevert előtte. Ki tudja, mióta állt már ott azon a helyen mozdulatlanul? A falusi asszonyok azon szoktak megpihenni, ha a városba mentek, vagy a városból jöttek.

— Most keress egy nagy, erős faágat.

János nemsokára visszatért egy doronggal. Csak most látta, hogy mit akar Mátray László? A nagy dorongot alátámasztották a sziklának és egy kissé fölemelték. Az ezredes egy nagy követ tett a szikla alá és így szólt Jánosnak:

— Most bujj a szikla alá és áss egy akkora gödröt, amiben ez a vasláda elfér.

János serényen dolgozott. Látszott rajta, hogy nagyon félti ezredesét és igen szeretné már a magyar határon kívül tudni.

— Készen vagyok, ezredes uram. Tessék ide adni a ládát.

Szépen betemette megint a földet, aztán kihúzták a követ és a dorongot a szikla alól.

A szikla visszaesett előbbi helyére. János a követ és dorongot bedobta a patakba. Pár pillanat múlva már nyoma sem volt előbbi munkájának.

— János, — mondta az ezredes halk, megindult hangon; — ebben a ládában tízezer darab arany és megboldogult feleségem ékszerei vannak. Nem tudom mi lesz velem?

Lehet, hogy soha sem látom viszont hazámat, az emberélet manapság nagyon olcsó. Ezt a vagyont fiam számára biztosítottam, az árva kis fiam öröksége.

— A jó Isten vegye oltalmába szegény gyermekemet, az én sorsom immár bizonytalanabb a szélvészbe került száraz falevél-nél. Eleinte úgy gondoltam, hogy nálad hagyom a pénzt, de aztán eszembe jutott, hogy te is a szabadságharcz katonája voltál, ha közkatona is, de azoknak a szemében gyanús ember. Azonfelül, úgy tudják, hogy hű szolgám voltál s így bizonyára csakhamar zaklatni fognak. Ki tudja: melyik pillanatban tartanak nálad házmotozást? Akkor megleglik a pénzemet és szegény fiam semmi nélkül, koldusként marad az országúton. Így el van rejtve a pénz. Te tudod, mikor állhatsz elő vele. Addig őrizd meg a titkot és ha lehet, keresd tel szegény árva gyermekemet, aki most öcsém házában van.

— Micsoda, a német kezében? — kiáltott felháborodva János.

— Úgy van. Ráütöttek a kastélyomra, elcipelték a gyermekemet. Az öcsém magához vitette. Én több ízben írtam neki, hogy küldje vissza hozzám, de a válasz mindig az volt, hogy gyermekemet csak

akkor kaphatom vissza, ha fegyveremet előbb az osztrák császár lába elé teszem.

— A nyomorúltak! — kiáltá János.

— Katona vagyok, magyar vagyok, és így elképzelheted, hogy erre az ajánlatra nem lehetett válaszolnom. Szenvedtem sóvárogtam egyetlen gyermekem után, de úgy gondoltam, hogy ez is csak egyike azoknak az áldozatoknak, amikkel hazámnak tartozom. Némi megnyugtatómra szolgált az a hír, hogy fiamnak nincs rossz dolga a kastélyban. Csak attól félek, hogy öcsém a maga képére formálja gyermekemet és megöli benne a hazaszeretetet és a szabadság szent tüzét.

János indulatos, recsegő hangon kiáltott fel:

— A Mátray László fiában? Az nem lehet, vitéz ezredes uram, attól ne féljen.

Mátraynak is büszke pirosság ömlött el az arcán.

— Én is azt hiszem; hiszen az én fiam, az én vérem. De a gyermek lelke mégis lágy, mint a viasz. A környezetnek sok befolyása lehet reá, János. Igérd meg,

hogy szemmel tartod fiamat és ha szükségét látod, megmondod neki, hogy ki és miféle ember volt az édes apja. Ezt annál könnyebben megteheted, mert testvérem ide költözik a faluba, az én kastélyomba.

— Legyen nyugodt, vitéz ezredes uram, én tudni fogom a kötelességemet.

— A titkot pedig őrizd meg. Okom van azt hinni, hogy öcsém kezében nem volna biztos helyen a pénz.

— Hallgatni fogok, ezredes uram, mint a sír. Most már csak arra kérem, hogy távozzék. Halálos aggodalomban leszek, míg a magyar határt el nem hagyja.

— Mátray László összetette két kezét és hangosan imádkozni kezdett:

— Istenem, örök igazságos Istenem, ki igazságot szolgáltatasz mindenkinek, te tudod, hogy mi szent ügyért togtunk fegyvert. Elbuktunk. Mi nem tudjuk megérteni a te végtelen bölcseséged határozatát, de hiszszük . . . nem . . . tudjuk, hogy ez nem a halál, csak egy rossz álom, melyből fel kell ébrednünk. Te tudod, Uram, hogy miért kellett nekünk e megpróbáltatáson átmenni,

te tudod, hogy miért kell legjobbjaink véré-
 megint áldozatul odadobni a telhetetlen
 vadállatnak . . . Kivántad odaadtuk. Oda-
 adjuk még a többit is, csak vérünk hullása
 árán Magyarország boldog, szabad és hatal-
 mas legyen újra. Én távozom, a hontalan-
 ság keserű kenyere vár reám, de panasz
 nem jön az ajkamra. Csak egyre kérlek,
 igazságos Isten, vedd oltalmadba szegény
 ártatlan gyermekemet.

— Egy marék földet vett föl és keb-
 lébe rejté a hazai hantot. Aztán odafordult
 Tót Jánoshoz, ki eltakarta kezével az arczát,
 a marczone huszár szégyelte azt a nehéz,
 keserű könyecseppet, mely az arczán végig-
 folyt.

— Hű szolgám, mondhatnám — egyet-
 len barátom, az Isten áldása legyen veled!
 Ne feledkezel meg ígéretedről.

— Magyar embernek nem szokása a
 fogadkozás és ígéretés, vitéz ezredes uram.
 Nyugtassa meg lelkét: szivembe van vésve
 mindenik szava. Most már induljon az Isten
 nevében, minden perczen nyakunkon lehet
 a német zsandár.

— Isten veled, János! Add ide a kezedet egy utolsó szorításra.

— De már a városig elkisérem, ezredes uram.

— Egy tapodtat se tovább, János. Ebben a rossz világban senkiben se bízhatunk. Hiszen a tulajdon testvérem is . . . de ne, ne beszéljünk erről. Röviden, nem akarom, hogy velem lásson valaki, te a gyanús emberekhez tartozol. Úgyis sokat fognak zaklatni.

— Nagyobb dolgot is kiállottunk mi annál, ezredes uram.

— Igaz, de most vigyázni kell magadra. Neked nem szabad bajba keveredned . . . Tudod: reád bízam a fiam lelkét és vagyónát . . .

— Ugy van, ezredes uram, én hát vissza fordulok, csak még egyet engedjen meg . . .

Mielőtt Mátray felelhetett volna, gyorsan lehajolt és megcsókolta volt ezredese kezét. Mátray érezte, hogy két forró könyecsepp is hull a kezére. De mielőtt szólhatott volna, Tót János gyorsan elrohant. Látszott rajta, hogy nem bír érzelmein uralkodni s a haj-

dani vitéz huszár mégis csak restelte volna,
ha parancsnoka előtt hangos zokogásra fakad!

De az ezredes szemében is könny ragyogott, mikor a hű szolga után nézett.

— Arany szív, gyémánt jellem, —
mondta halkán. — Ime, ez a magyar föld-
művelő. Pár héttel ezelőtt vérét ontotta a
csatatéren, most verejtékét ontja a szántó-

földön. Mind a ketőtt a hazáért, a hazai
rögre. Nem, ez a kétszeresen vérrel és mun-
kával megszentelt föld, soha sem lehet a
gyülölt idegené!

Fölemelte fejét az égre. Sötétedni kez-
dett. Egyforma szürkesség borúlt le mindenre.
Mindjárt itt lesz az éjszaka. De azért a
Mátray László keserűségtől elkínzott lelke
megsejtette, hogy ez a sötét éjszaka nem
lehet tartós, hogy el kell jönni a diadalmas,
fényes, ragyogó hajnalnak.

II.

Még el se hangzott a távozó ezredes lépte, mikor a patak mögött a bokor szét-nyílt s egy tizenkét éves, szőke fiú lépett ki a mezőre.

Szeme tűzben csillogott, arcza lángolt. Iobb kezét szeme elé tartotta ernyőnek, mintha így jobban akarná látni a távozó ezredes magas, délczeg alakját.

— Ezek hát a magyarok, — mondta mintegy önmagának halkán, — de hiszen ha így van, akkor . . .

Megrázkódott és gyors léptekkel indult előre a mezőn, annál is inkább, mert hanges kiabálás ütötte meg a fülét.

— Richárd, Richárd . . .

— Ez Lehne ur, — mondta a fiu önkéntelenül elmosolyódva, — a nevelőm, aki annyi sok szörnyű rosszat tud beszélni a magyarokról. Hej, ha tudná! . . .

De hirtelen komollyá vált a fiú arcza megint.

— Csakhogy nem fogja megtudni sem ő, sem senki más. Ezt a titkot, a melyhez a véletlen folytán jutottam, meg fogom őrizni szívem mélyén. Szentnek tartom azt és addig senkinek se szólok róla, míg hasznára nem lehetek vele ezeknek a vitéz magyaroknak, vagy annak a szegény kis árva fiúnak, aki talán soha sem fogja többé édes apját viszontlátni.

És Richárdnak hirtelen elszorúlt a szive arra a gondolatra, hogy mi lenne vele, ha elszakítanák szülőitől?

Richárd szülői két éve laktak a magyar faluban. Nagyön visszavonult életet éltek. Richárd édes apja, Herbeck Ferencz, osztrák tábornok volt, de pár évvel ezelőtt valami szivbaja lévén, orvosai tanácsára nyugdíjaztatta magát. Egy szép napon birtokot vásárolt magának lent Szabolcs vármegyében, és leköltözött Magyarországba. A birtokvásár után egy félévre kitört a szabadságharcz és Herbeck ur még jobban visszavonult kas-

télyába. Cselédei többnyire osztrákok voltak, akiket ez a dolog nem érdekelt közelebbről.

A szigorú tábornok úr erősen rájuk parancsolt, hogy még beszélni se szabad az ott künt folyó háborúságokról, a tábornok úr parancsait pedig mindenkor meg szokták tartani, mert ő nem értette a tréfát.

Vendég igen kevés volt. Aki jött, azt Herbeck úr szívesen fogadta, de a künt folyó háborúról sohasem akart nyilatkozni. Sőt nagyon indulatos lett, ha ezt valaki említette neki. Egyetlen fiát, Richárdot is keményen összeszidta, mert egyszer azzal állt elé:

— Apa, a magyarokat, úgy-e, mind fel fogják akasztani?

— Mibe ártod magad, gyermek! — kiáltott a tábornok haragosan. — Nem megmondtam, hogy ezzel a dologgal ne foglalkozzatok. Ki fecsegett neked ilyen bárgyúságot?

— A nevelő úr mondotta, hogy a magyarokat mind fel kell akasztani, mert lázadók.

A tábornok arcát előntötte a vér.

— Mondd meg a nevelődnek, hogy nem tűröm házamban az ilyen beszédet. Az olyan ficzkó, aki még puskát se mert a kezébe fogni, ne merjen így beszélni vitéz és bátor katonákról, kik tartoztak legyen bár az ellenpárthoz, mindig derekasan megállták a helyüket.

Többet nem is beszélt a tábornok a dologról. Sőt úgy látszik, azt is megbánta, hogy annyit mondott a fiú előtt, nevelőjéről. Lehne urat azonban még az este felhivatta:

— Nem tűröm, hogy a fiam lelkét ostoba hazugságokkal mérgezzék meg. Ilyen beszédet nem akarok többet házamban hallani . . .

— De, tábornok úr, ezek a lázadók . . .

— Ez nem az ön dolga, Lehne úr, még kevésbbé a fiam dolga. A gyermek tanuljon és ne ártsa magát olyan dolgokba, amikhez semmi köze.

Lehne úr lehajtottá fejét és kiment, a nélkül, hogy a tábornok úr haragôs szemébe bele mert volna nézni.

A magyarok ócsárlására azonban mindig talált egy és más ürügyet a kis Richárd előtt. A fiú lelkéről azonban nyomtalanul lehullottak ezek a becsmérések, sőt lelkében valami titkos, de erős szeretet gyúlt ki a szegény, üldözött, ócsárolt, rágalmazott magyar nép iránt.

Érzelméről azonban nem beszélt senkinek. Lehne úrnak egész más nézete volt a magyarról, aki a császár ellen merte fölemelni a fejét. Édes apjának szintén nem mert szólni.

A tábornok nagyon szerette a fiát, de sokkal szigorúbb és keményebb volt, mintsem eltűrje, hogy parancsát áthágják.

Volt azonban Richárdnak egy hű szövetségese, aki szintén nagy szeretettel nézte ezt a hősi, ezt a szenvedő nemzetet, az édes anyja.

A tábornokné mindjárt az első évben magyarul kezdett tanulni. A tábornok fejét csóválta:

— Minek az neked, Elza?

— Nem akarok úgy élni, itt, mintha vad, idegen szigeten lagnám. Jól esik, ha

ezekhez a barátságos, értelmes arcú magyar földművelőkhöz szólhatok egyet-mást.

A tábornok nem felelt semmit, sőt néha maga is elővette a magyar nyelvtant. Mikor felesége a kis Richárdot is tanítani kezdte magyarul, Herbeck úr megrázta a fejét, de nem szólt ellene semmit.

Még akkor béke és csönd volt mindenütt.

Egy félesztendő múlva azonban már kigyúlt a háború tüze az országnak mind a négy szélén és Herbeck tábornok egyszerre nagyon szigorú, mogorva és zárkózott lett. Az ő házában nem volt szabad senkinek sem a háborúról beszélni.

Nem is sejtette senki, hogy voltaképpen mint gondolkozik a tábornok az egész ügyről.

A kis Richárd azonban már abban az időben egészen jól tudott magyarul. Ő könnyebben megtanulta az idegen nyelvet, mint édes apja és édes anyja. Az ő ereiben már ott égett a forró láz. Együtt harczolt, küzdött, szenvedett a magyarokkal, kik hazájuk szabadságáért vonták ki kardjukat. És mikor

senki se hallotta, kint a nagy parkban,
tüzes arcczal, csillogó szemmel szavalgatta:

Tied vagyok, tied, hazám,
E szív, e lélek.
Kit szeretnék, ha tégedet
Nem szeretnék.

Most, hogy a véletlen folytán be lett
avatva Mátray László titkába, magában rögtön
megfogadta, hogy szentség gyanánt őrizi
meg a vitéz, magyar ezredes titkát.

Lehne úr, a nevelő gyorsan megfogta
a kezét.

— Hol járt maga, Richárd? Ez már
még sem járja, hogy így elfut előlem. Talán
megint azokkal a vad fiúkkal kergetődzött?
Pedig nagyon jól tudhatná, hogy a tábornok
úr . . .

— Nagyon jól tudom, hogy apa meg-
tiltotta ezt, de nem is tettem ilyesmit,
Lehne úr.

— Nagyon örülök, hogy végre eszére
tért és belátta, hogy ez a nép nem való a
Herbeck tábornok fiának.

— Ön az imént figyelmeztetett engem

apám tilalmára, Lehne úr, engedje meg, hogy szivességét hasonlóval viszonzzam. Édes apám megtiltotta önnek, hogy a magyarokról, akár jót, akár rosszat beszéljen nekem, s ime, most megint elragadta a gyűlölete.

— Jőjjön, — mondta Lehne úr haragosan, a nélkül, hogy a fiú előbbi szavára válaszolt volna. — Jőjjön, vendég van otthon és magát keresték.

Szó nélkül fordultak be a kertbe. Mikor a kastély tornáczára értek, Richárd udvariasan kapta le a kalapját. Édes apja a kis fiú vállára tette a kezét:

— Ime, itt van a fiam, Mátray úr.

E név hallatára lángoló pirosság öntötte el Richárd arczát. Szemét mohón szegezte a vendég arczára. Ám e vonások egy csepp sem hasonlítottak ahhoz a napbarnitott, nyílt, férfias arczhoz, melyet egy félórával ezelőtt künn a mezőn látott.

Mátray Béla magas, szikár férfi volt, kemény, majdnem kegyetlen tekintettel. Szúrós szemével tetőtől talpig végig nézte Richárdot.

— Nagyon örülök, hogy megismerhetelek, kis öcsém. Nekem is van egy kis tíz éves leánykám, épen ilyen szöszke haja van, mint neked. Azt hiszem: igen jó és szelid kis játszótársad lesz. Azonfelül van nálam egy tizennégy éves fiú is, a bátyám gyermeke . . . Magamhoz vettem, hogy kiirtsam lelkéből a mételyt, melylyel atyja már-már megrontotta a lelkét. Az én szerencsétlen, megtévelyedett testvérem ugyanis a forradalom lázadó katonája volt . . .

— Hallottam a dologról egyet-mást, — mondta mogorván Herbeck úr, — de nagyon kérem: ne tárgyaljuk tovább ezt a dolgot. Én nem szeretem, ha házamban a közel mult szomorú eseményiről beszélgetnek.

Richárdnak feltűnt, hogy édes apja arcza nagyon sötét és hangja nagyon zord volt.

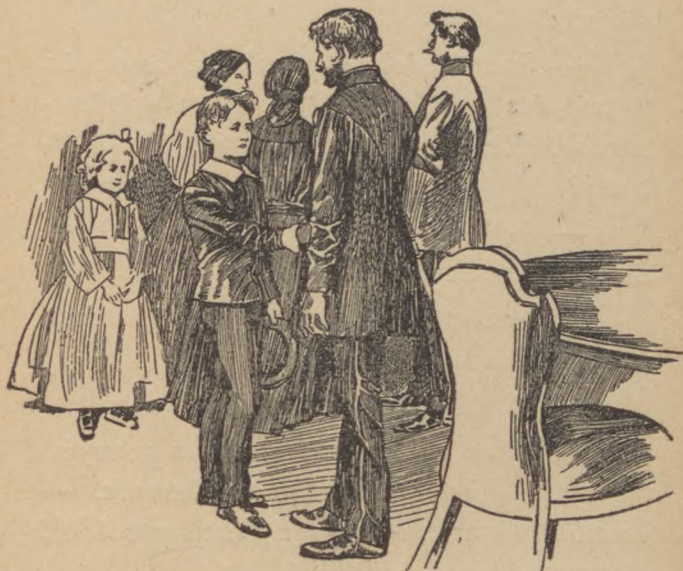
— Értem, tábornok úr. Ön vitéz és hűséges katonája volt a felséges császárnak és biztosan nagyon felingerli lelkét, ha ezeknek a bűnös lázadóknak merényletét hallja.

A tábornok nem felelt semmit. A tor-

nácز ablakán kibámúlt a nagy kertbe. Hogy mit gondolt e pillanatban, azt senki nem tudhatta, mert arczát nem lehetett látni. Richárd csak annyit vett észre, hogy édes anyja feltűnő aggodalommal nézi édes apjának minden mozdulatát

— Ami nekem legjobban fáj a dologban, az, hogy a Mátray nevet meggyalázta az én boldogtalan, lázadó testvérem. No de ő már kiszökött Kossuthék után Törökországba és remélem: elfelejtik és megbo csátják nekem, hogy Mátray nevet viselt az a lázadó ezredes is, akit én soha testvéremül elismerni nem fogok. Fiát azonban magamhoz vettem. A Mátray névnek tartozom azzal, hogy ne engedjem elveszni ezt a gyermeket, ámbár azt hiszem: jóra való, derék ember nem igen lesz belőle. Kemény, makacs, ellentmondó természet van a fiúban, pedig feleségemmel együtt azon vagyunk, hogy megtörjük benne az apja lelkét. De hiábavaló dolog. Pedig fáradozásunk teljesen önzetlen, mert hiszen az én testvéremnek volt annyi esze, hogy minden kincsét elrejtette az ellenség elől, nyilván engem is,

a fia gyámját és eltartóját is ellenségei közé sorozott.

A tábornok egyetlen szóval sem szakította félbe a vendég beszédét. Szerencse, hogy a kert felé fordult s így senki se láthatta arczát, amelyen lángoló szinekkel

ült a mélységes harag és megvetés. Szinte megkönnyebbülten sóhajtott fel, mikor a vendég bucsuzni kezdett. Kezet csókolt a háziasszonynak, majd a tábornok felé nyújtá a kezét:

— Szomszédok vagyunk, tábornok úr, tegnap óta beköltöztem testvérem volt kastélyába. Remélem, gyakran fogunk találkozni?

— Mi nagyon visszavonultan élünk, — mondta kurtán a tábornok.

A vendég nem vette, vagy nem akarta észrevenni a visszautasítást.

— Birtokaink egymás mellett vannak...

— Azaz a bátyja birtoka van az enyém mellett, — vágott közbe a tábornok. — Tudtommal a kastély és a hozzátartozó föld Mátray László tulajdona.

— Óh nem. Egy hét óta minden az enyém. Ő felsége legkegyelmesebben meghagyta, hogy lázadó bátyám minden java az én nevemre irassék át.

— Ugy hát szerencsét kívánok az új gazdasághoz, — mondta hidegen, keserűen a

tábornok. — Ön bizonyára igen jól érzi magát hontalan, bujdosó testvére örökében?

— Testvérem bűnös ember volt, tábornok úr és csak büntetését vette el, mikor javaitól megfosztották

— Ezen a dolgon nem vitatkozom. De Mátray Lászlónak fia is van. Ez a kis gyermek is a csatatéren harczolt?

Mátray Béla egyszerre megérezte, hogy a tábornok másfajta ember, mint amilyennek eddig képzelte. Egyszerre ő is más hangon kezdett beszélni.

— Testvérem gyermeke az én gyermekem, tábornok úr. Szerencsétlen apját nem fogja többet viszontlátni, édes anyja régen meghalt, mi vagyunk hát a szülői a feleségemmel. S mi egyenlő jogokban fogjuk részesíteni kis leányunkkal.

— Ez már helyes dolog, — mondta a háziasszony — nagyon is örülök, hogy ezt hallottam öntől. Nagy kegyetlenség volna, ha ez a szegény kis árva gyermek bűnhődne apja — bűnéért.

Lassan, habozva, félve mondta ki ezt az utolsó szót. Mintha maga is restelné,

hogy ki kellett mondania. Lopva férjére pillantott. A tábornok azonban mereven, mozdulatlanul állt helyén, mintha az egész beszélgetést nem is hallotta volna.

— Isten veled, kis fiam — bucsűzött a vendég, megsimogatva a Richárd szőke haját. — Okvetetlenül gyere át hozzánk kedves szüleiddel. Kis leányom nagyon fog örülni társaságodnak.

Unokaöcscséről, Mátray László fiáról, már nem is beszélt.

— Elza, — fordúlt a tábornok feleségéhez, mikor a vendég kocsija elrobogott, — ki kell nyitni a tornác ablakait, tojtogat a levegő, amit ezzel az emberrel együtt kellett szívnom.

III.

A tábornok eleinte egyáltalában nem akarta, hogy viszonozzák Mátray Béla látogatását, de Richárd és édes anyja annyira kérték, hogy végre maga is belátta: nem volna okos dolog ennyire megsérteni Mátrayékat.

Richárd különösen a Mátray László fiát kívánta megismerni.

— Vajjon milyen lehet? Vajjon hasonlít-e édes apjához: ahhoz a nemes, bátor arczú, vitéz ezredeshez? Vajjon gondol-e arra, aki most hontalanul bujdokol az idegenben? Vajjon mit szólna hozzá, ha tudná, hogy ő, Herbeck Richárd, ismeri a titkát és tudja, hogy hol van a kincs elrejtve, amit a bujdosó fiára hagyott?

Richárd megrázta fejét:

— Nem, erről csak akkor fog érte-
sülni, ha majd szüksége lesz reá.

A Mátray kastélyban szives vendég-

széretettel fogadták őket. Mátrayné maga
volt a megtestesült szivesség és vendégsze-
retet. De hiába, sem Herbeck tábornoknak,

sem feleségének nem tetszett ez a kis kövér, ravasz arcú, kapzsi tekintetű asszony, kinek ajkáról olyan édesen folyt a szó, mint a méz, de akinek a tekintete néha kegyetlen tűzben csillogott.

Az asztalnál ült még a ház egyetlen kis leánya, Mátrai Jolán.

Szép, aranyhajú kis leány volt. Szelid, csöndes gyermek. Jolánka azonnal megnyerte Herbeckék szívét. Csak azt sajnálták, hogy a gyermek oly feltűnően halvány és vékony.

Richárd izgatottan nézett körül, a Mátray László fia nem ült az asztalnál.

Végre is Herbeckné kérdezte meg.

— Unokaöccse nincs itthon, Mátray úr?

A házigazda arcza elkomorodott:

— Ebből megítélhetik, hogy milyen gonosz lélek az én gyámfiam. Még délelőtt megmondtam neki, hogy vendégünk lesz, de azért most sincs itthon. Biztosan künt csavarog valahol a faluban és az ostoba parasztokkal beszélget. Ez a legkedvesebb mulatsága. Feltűnő módon vonzódik az alacsony rangú emberek társaságához.

— Ugy látszik: az apjától maradt reá örökségképen. László is mindig nagy pártfogója volt a parasztok szemtelen követeléseinek.

Mátray Béla izgatottan vágott közbe:

— Kérlek, Olga, egyszer s mindenkorra kérlek: ne beszéljünk többet erről a szerencsétlen, megtévelyedett emberről.

Mindnyájan csodálkozva néztek a háziúr izgatott arczára. Azt természetesen senki — még saját neje sem tudta, hogy ma levelet kapott Törökországból. A bujdosó ezredes írta neki, keményen lelkére kötve, hogy gondot viseljen a fiára, mert ütni fog a leszámolás órája.

Ettől az órától pedig nagyon félt Mátray Béla.

— Annyi azonban bizonyos, — folytatta tovább a társalgást Mátrayné, — hogy ennek a falunak a népe gyalázatosan viseli magát velünk szemben. Ha kikocsizunk: nem is köszönnek, sőt mindenfelé halk szitkokat hallunk a hátunk mögött.

— Én ezen nagyon csodálkozom — mondta Herbeckné, — mert sem férjem,

sem én nem tapasztaltunk ilyesmit. Sőt ellenkezőleg, én a magyar földművelőnél tisztességtudóbb népet se láttam.

Mátrayné csúfondárosan felkaczagott.

— Ugy látszik hát: ennek a derék népnek csakis mi ellenünk van kifogása. Már pedig akár tetszik nekik, akár nem, mi itt maradunk. A kastély és a birtok a mi jogos tulajdonunk és senki kedvéért nem fogunk lemondani róla. Ellenben igazán felháborít, hogy ez a Dénes folyton a parasztság közt ténfereg, holott jól tudja, hogy ez a nép mennyire nem szereti a gyámszülőit.

Most először szólalt meg Jolánka halk, szelid hangon:

— Én azt hiszem, Dénes itt lesz valahol a kertben. Megengedi, édes anyám, hogy utána nézzek?

Mátrayné gyöngéden megsimogatta a leányka selymes aranyhaját. Ez a gyermek volt mindene, szemefénye.

— Eredj, kicsikém, a séta semmiesetre sem fog ártani, talán Richárd is elkísér.

Richárd örömmel ugrott fel helyéről és a kis leány oldalán lépkedve, a kert felé haladt.

A nagy százados fák alatt hirtelen megállt a kis leány és nagyot sóhajtott:

— Szegény Dénes . . .

Richárd bámulva nézte a kis leány halvány arcát.

— Maga sajnálja a Mátray László fiát? Jolánka szeme tele lett könnyel.

— Ne beszéljen így, Richárd. Maga német, nem is értheti meg ezeket a dolgokat.

Richárdnak hirtelen tűzbe borult az arcza.

— Én nem vagyok német, Jolánka!

— Hát micsoda? — kérdezte a kis leány csodálkozva.

Richárd hirtelen egy háromszinű kokárdát húzott elő a zsebéből. A napfényben gyönyörűen csillogott a világ legszebb zászlószíne, a piros, fehér, zöld.

— Látja ezt, — mondta égő arczczal, — itt őrzöm, dugdosom már hetek óta. A maguk kertészétől kaptam.

— Tót Jánostól? — csodálkozott Jolánka.

— Igen, tőle. Ő magyarázta meg nekem, hogy mit jelent ez a háromszinű kis

kokárda? Én azóta elrejtve hordom itt szívem felett. Édes apám — tette hozzá halkan — nem tudom, mit szólna hozzá, mert ő osztrák tábornok volt. De édes anyám egyszer meglátta nálam, tele lett a szeme könnyel és megcsókolta a homlokomat.

— Hát a maga édes anyja is magyar asszonynak érzi magát?

— Nem tudom, sohase beszéltünk még erről, de egyszer láttam, hogy hangosan sírt a szobájában és tudja, mikor volt az, Jolánka?

— Nem tudom, — suttogta a kis leány halkán.

— Az aradi vértanúk kivégzése után.

Csönd volt egy pillanatig. Aztán megint Jolánka kezdett beszélni.

— Szegény Dénes! Az ő apja is vértanú. Ha nem is gyilkolták meg, messzi idegenben bujdokol s talán már sohase fogja többé hazáját és kis fiát látni.

Richárd megragadta a kis leány kezét:

— Ne higgye azt, Jolánka. Ott él felettünk a magyarok Istene!

E pillanatban halk beszélgetés hangja ütötte meg a fülöket.

— Jobb lesz, ha felmegy a tornácra, Dénes úrfi, már biztosan megjöttek a vendégek.

— Ne még, ne még! . . . Mig el nem mondja ezt az egy csatát végig. Hát Damjanics édes apámra bízta a hadtest vezetését?

— Ugyan kire bízta volna másra. Hiszen tisztelet, becsület a többi tiszturaknak, mind megállta a helyét, hiszen nem is lehetett az másként, mikor mindnyájan magyarok voltak. De hát Mátray László mégis csak egy volt a tisztikarban. Ezt nemcsak mi tudtuk, tudta ezt a mi halhatatlan vezérünk, Damjanics tábornok is.

Richárd előre hajolt és megismerte a beszélőben Tót Jánost, ugyanazt a Tót Jánost, aki Mátray László vagyonát a szikla alá elásta, aki később beállott Mátray Bélához kertésznek és neki, a Herbeck tábornok fiának, egy nemzetiszínű kokárdát ajándékozott.

— Igenis, — folytatta tovább Tót János, — Damjanics tábornok az ezredes

úrra bízta a rohamot. De aztán roham is volt az! Az úrfi édes apja legelől, mindjárt a zászló után. A lovát mindjárt az első összecsapásnál kilőtték alóla, de mellette állt egy huszár és azt kiáltotta: se baj, ezredes uram, itt van az enyém! . . .

— Az a huszár maga volt, János! — kiáltotta közbe Mátray Dénes.

— Hát én voltam, az mindegy. A többi is így tett volna a helyemben, abban bizonyos lehet, Dénes úrfi. Hiszen a Damjanics huszárai voltunk talán vagy mi? Elég az hozzá, hogy ezredesem elvágatott megint be a legnagyobb tűzbe. Én pedig, mi tűrés, tagadás, egy kis szomorúsággal álltam félre. Lovamat odaadtam parancsnokomnak és mit ér a huszár ló nélkül, semmit. Amint a hátulsó csapathoz érek, észreveszek egy vékony, halvány képű gyermeket. Nem lehetett több tizenhat évesnél. No ez az anyja mellől szökött meg — gondoltam magamban, ez még nem érett meg a halálra. Előbb jöjjenek a férfiak, csak ha az ő küzdelmük hiábavaló lenne, akkor áldozzuk fel a gyermekeket.

— Öcsém, — mondtam a fiúnak, —

add ide a lovadat, nagyon fiatal vagy te még a csatamezőre.

— Azt mindjárt meg fogja látni, vitéz

huszár uram, — kiáltott a halvány képű gyermek, kirántva a kardját.

— Itt nagyon könnyen osztogatják a halált, fiam.

— Nézze meg, hogy reszketek-e majd, ha szemben jön velem? — felelt a gyermek.

Tetszett nekem a válasz, de azért nagyon szerettem volna leszállítani a lováról. Először azért, mert Tót János nem szeretette hátulról, gyalogosan hallgatni a puskaropogást, másodsor, mert sajnáltam a gyermeket. Ki tudja: talán épen ebben a pillanatban imádkozik és sír érte az édes anyja?

— Örök gyászba borítod édes anyádat, ha most itt elesel, — kiáltottam a gyermekre.

— Örök szégyenbe borítanám ha elhagynám a helyemet. Inkább sírjon, mint piruljon miattam.

És kigyúlt halvány arcza, amint előre vágatott büszkén, bátran . . . Soha se fogom én elfeledni azt a bátor, kedves, fiatal arczot. S ma is összeszorul a szívem, mikor végére gondolok. Pedig higgye el, Dénes úrfi, hogy sok borzalmas dolgot láttam én e hadjárat alatt, de egy sem hatott meg annyira, mint . . .

— Meghalt az a hős fiú? — kiáltott közbe Dénes.

— Meg bizony, az Isten adja, hogy jobb világba költözött légyen, mint amilyenben mi most élünk, Dénes úrfi. Egy golyó épen a szívéen ment keresztül. No legalább nem szenvedett sokat! Én magam vettem le a lováról. A lovát félrevezettem, őt pedig karomon vittem ki a harczoló seregből, mintha csak kis gyermek volna. Lefektettem szépen egy nagy fa alá, megtöröltem a homlokát. Láttam, hogy még valamit akar mondani, hát közel hajoltam hozzá, ő halkán, megtört hangon suttogta:

— Berendről való fiú vagyok, Szabó Kálmánnak hívnak. Ha találkozik valaha édes anyámmal: mondja meg neki, hogy utolsó perczemben ő rá gondoltam és kérje meg, hogy ne sirasson, mert nem szabad könnyezni azért, aki a hazáért, csatatéren esett el.

Tót János hangja csodálatosan rekedt lett.

— Bizony, úrfi, szívesen megváltottam volna életemmel azt a fiatal életet, de hát hiába! Szabó Kálmán még egyszer fölemelte a fejét és elkiáltotta magát: Éljen a szabad-

ság, éljen Magyarország! azzal vége volt. Én szeliden befogtam a szemét és elmondtam egy imádságot. De a katona nem könnyyel szokott gyászolni. Felugrottam a gazdátlan lóra és bevágtattam a legnagyobb tűzbe.

— És aztán? — kérdezte Dénes az izgatottságtól remegve.

— Azután mit tudom én? Mindnyájan úgy harcoltunk, mintha vérbe borult volna az agyunk. Egy óra múlva futott a német s mi diadalmenetben vonultunk előre, hogy a fővezér csapatához csatlakozzunk. A menet útközben a Kossuth-nótát énekelgette.

— Éljen Magyarország! . . . — kiáltott közbe Richárd, előugorva a nagy fa mellől.

Tót János és Dénes egy pillanatig bámulva nézték a villogó szemű, szőke fiút. Dénes tért előbb magához.

— Ez a német tábornok fia, — mondta hideg megvetéssel végignézve. — Hallgatózott és árulkodni fog, a német korán tudja a mesterségét.

Richárd olyan sápadt lett, mint a halál.

Látszott, hogy erősen küzködik magával, de végre mégis megfékezte haragját.

— Csalódotl, Mátray Dénes! Én sem német, sem áruló nem vagyok. Herbeck tábornok fia vagyok, az igaz, s ezen nincs is semmi szégyelni való. Apám osztrák katonatiszt volt s harczolt a lobogó alatt bátran, hőiesen, derék katona módjára, de semmiféle hóhérmunkában nem vett részt, hiszen már 1847-ben nyugdíjaztatta magát. Ami engem illet, én német nevem és származásom ellenére is tartom magam olyan jó magyarnak, mint te, Mátray Dénes és ha valaha szüksége lesz rám magyar hazámnak, meg fogom mutatni, hogy nem mondtam hazugságot.

— Bocsáss meg, — mondta Dénes megszégyenülten nyujtva kezét, — bocsáss meg, az imént rossz és igazságtalan voltam.

— A két fiú kezét fogott, most Tót János is közbe szólt:

— Richárd úrfi derék magyar ember... Hej, tudom én, kiben mi lakik. Azt is tudom, kinek ajándékoztam én egy kis háromszínű kokárdát.

— Itt van! — kiáltá Richárd csillogó szemmel, előrerántva kebeléből a nemzeti színű kokárdát.

— A szabadság jelvénye! — kiáltá Dénes és ő is kirántott kebeléből egy hasonlót.

— Az enyém is itt van, — mondta Jolánka előlépve.

— Édes kis Jolánkám, — mondta Dénes gyöngéden — te is itt voltál?

— Igen és boldog vagyok, hogy végighallgattam János bácsi elbeszélését.

— De hisz a szemed könnyes, Jolánka?

— Igen, — felelt Jolán lesütve a szemét, — mert bármennyire lelkesített is a magyar dicsőség, fájt nekem annak a szegény, ifjú harcosnak a halála és könny gyűlt a szemembe, ha korai halálára gondoltam. De úgy-e, ezért nem haragusztok reám?

A két fiú megszorította a kis leány kezét. Tót János pedig így szólt magában:

— Nincs még vége semminek. A mi történetünk megdobogtatja a fiúk szívét és könnybe borítja a leányok szemét. Az érzés örök és halhatatlan. Akármilyen sötét is az éjszaka: el kell jönni a virradatnak. Ezeknek a gyerekeknek a szeméből olvasom ki a hajnal hasadását.

IV.

Ezalatt a vendégek is elhagyták a tornácot és a nagy kert felé tartottak. Halkan beszélgettek a háziúrral és asszonnyal. A gyermekek csak akkor vették észre őket, mikor már majdnem előttük állottak.

Tót János sarlója után nyult és olyan igyekezettel dolgozott, mintha soha életében nem lett volna más gondja.

— Valóban gyönyörű kert! És ez a csodálatos nagy bükkfá! Nagyon régi lehet már, úgy-e?

— Bizonyosan, — mondotta a háziúr és kedvetlenül tovább akart menni.

E pillanatban lépett elő Mátray Dénes. Halvány volt az arcza, de hangja erősen csengett, mikor a vendégek felé tartott.

— Ez a fa több már, mint kétszáz esztendő. Kegyeletes emlékként őrizték mindig, mert ez alatt ebédelt százkilenczvenhét

évvel ezelőtt II. Rákóczi Ferencz, a fejedelem.

Csend volt egy pillanatig. Mindenki

ezt a lelkes arczu, magyar fiut nézte. Herbeck tábornok meglepetten, csodálkozva, valami különös megindultsággal nézte a száműzött ezredes fiát. A nagybátyja tekintete azonban

szinte lesujtani látszott a vakmerőt, aki a kuruczok fejedelméről mert beszélni az ő birtokán.

— Micsoda neveletlenség ez, — kiáltott a fiura, — kérdezett valaki?

— Engem nem, de azt hittem, hogy nagybátyám elfelejtette a Mátray-ház örök büszkeségét. Azt, hogy egyszer a mi földünkön volt vendég, akinek neve mindig áldott lesz minden magyar ember előtt; a fejedelem. Ne haragudjon hát, ha eszébe juttattam.

— Vakmerőséged nem ismer határt, fiu, — kiáltá Mátray. — Ugy látom, eddig nem voltam elég szigorú hozzád, de azért ne hidd, hogy tovább tűröm gonoszságaidat. Minden léptedről tájékozva vagyok és nagyon jól tudom, hogy megint leveleket kaptál Törökországból.

— Az édes apám írta, — mondta fölemelt fejjel Dénes. — Ha olvasni akarja: átadhatom. Az van bennük, ne feledkezzem meg soha arról, hogy a szabadságharcz katonájának a fia vagyok.

— Takarodjál a szemem elől! — kiáltotta dühtől remegve Mátray Béla. Mától fogva vége van az elnézésnek és jóindulatnak. Látom, hogy erőszakkal kell kiírtanom belőled a gonosz hajlamokat, amiket lázadó atyád hagyott reád örökségül.

— Ne merje bántani az apám nevét, — kiáltá szikrázó szemmel Dénes. — Velem tehet, amit akar, de ha apám nevét gyalázza . . .

Mátray Béla fölemelte kezét a fiura, de e pillanatban hirtelen Herbeck tábornok magas erős alakja termett köztük.

— Kérem, Mátray ur, csillapodjék le. Ilyen felindult állapotban könnyen mond és tesz az ember meggondolatlanságot, amit később esetleg megbánna.

Mátray Béla sötét arczczal lépett hátra, a tábornok most Déneshez fordult:

— Te, fiam, jegyezd meg magadnak, hogy aki igaz férfi akar lenni, annak mindig uralkodnia kell magán. Mert csak az győzhet le másokat, aki saját indulatát is meg tudja fékezni.

Szeliden, barátságosan mondta e szavakat, s keze szeretettel pihent a fiu barna fején.

— Ami szegény édes apádat illeti, ő bizonyára kiváló ember, derék katona volt. Ezt én mondom róla, kinek az egész magyar ügyhöz semmi közöm, mert, mint biztosan te is tudod, fiam, én osztráknak születtem. De azért meg kell mondanom, hogy Mátray László talpig férfi volt, hogy becsületes ügyért, becsületesen harczolt. Ha saját vérei ezt megtagadják: én hirdetem róla, én az ellensége!

Beszéd közben még mindig ott nyugodott a keze a Dénes fején. Nem nézett Mátray Bélára, de azért a háziur dühösen és szégyenkezve harapdálta ajkát, mert nagyon jól tudta, hogy kire céloz Herbeck tábornok szavával.

Dénes arcza biborpiros lett a büszkeségtől és örömtől. Hirtelen lehajolt és egy forró csókot nyomott a tábornok jobbára.

— Jól van, fiam, — mondta Herbeck ur, — most eredj szobádba és gondolkozzál arról, amit neked mondtam.

Alig tűnt el Dénes alakja, Mátray dühtől égő arczczal fordult Herbeckhez:

— Bocsánat, tábornok ur, ön teljesen félreismerte ennek a gonosz fiunak a jellemét, ön tévedésben él.

— Azt hiszi, — mosolygott a tábornok, — lehet, de önt nem tartom elég elfogultnak arra, hogy ebben a dologban ítéletet tudjon mondani.

— Nem tudom, mit mondanának Bécsben, ha tudnák, hogy Herbeck tábornok ilyen lelkesen védelmezte fia előtt, a lázadó Mátray ezredes emlékét?

— Én se tudom, — mondta a tábornok vállat vonva, — de nyíltan szólva, nem is érdekel. Hűséggel szolgáltam uram és császárom zászlója alatt. Verekedtem, sebet kaptam a becsület mezején. Életem és vérem a császár szolgálatában áll, lelkiismeretem nem adtam bérbe senkinek. Mint volt osztrák katonatiszt, nem akartam az egész szabadságharczról tudomást venni. Visszavonultam kastélyomba, hogy ne lássak, ne tudjak, ne halljak semmit. De a vihar zaja elhatott

hozzám és én világosan látok. És soha sem fogom túrni, hogy az én jelenlétemben egy ártatlan gyermek előtt apja emlékét gyalázzák. Legkivált nem, ha ez az apa olyan vitéz, bátor, derék katona volt mint Mátray László.

Mátray Béla belátta, hogy Herbeck tábornok nem az az ember, a ki könnyen enged meggyőződéséből, hirtelen másról kezdett beszélni.

— Hagyjuk ezt a kellemetlen dolgot, tábornok úr. Ha most nem is, de talán később majd meg fogjuk egymást érteni.

— Lehet, — felelt a tábornok, — ha ön megváltoztatja gondolkozásmódját, mert az enyém már nem fog változni, abban bizonyos lehet.

Tovább mentek. Mikor eltűnt alakjuk a sétaúton, Tót János is fölemelkedett. Eddig olyan buzgón dolgozott a fűvön, mintha egy szót se értene az urak beszélgetéséből

— Ez az, — mondta elejtve sarlóját — ez teszi a csodát: a magyar levegő. A ki ezt szívja, magyarrá válik! Ime a volt osztrák katonatiszt, milyen lelkes szavakkal védte a

szent ügyet és annak harczosait. Ő talán még nem is sejti, de én már biztosan tudom, hogy Herbeck tábornok pár esztendő múlva lelkes magyar hazafi lesz. Mert azzá kell válnia mindenkinek, aki ezt a levegőt szívja.

V.

Dénes azalatt fölment a szobájába. Egy darabig ott állt az ablaknál és lebámult a kertbe. Még mindig égett az arcza a szégyen emlékétől. Gyámja úgy bánt vele, mint egy vásott, rossz gyermekkel. Abban a szomorú időben hamar fejlődött a gyermeklélek. Dénes megértette, hogy nagybátyja gyűlöli őt. Hiszen lépten-nyomon megszegyenítette, megalázta. Az ismerősök közt olyan rossz hírt terjesztett róla, hogy mindenki sajnálta a szegény Mátray Bélát, kinek olyan makacs, engedetlen gyermekkel kell kínlódnia, mint gyámfiával.

De ezt még mind megbocsátotta volna Dénes, ha gyámja nem igyekezett volna a hazaszeretet szent tűzét mindenáron elfojtani lelkében. Hamis képeket rajzolt azokról a szent csatákról, melyeknek emléke is viharosan dobogtatta meg a Dénes szívét. Rágalmazta azokat a szent vértanukat, a kikért

álmatlan éjszakákon a fiu forró könnye hullott és végre folyton gyalázta az apjának, Mátray ezredesnek a nevét.

A fiu érezte, hogy könnyek homályosítják el a szemét. A szívét mintha valami vasmarok szorongatta volna. Minden erővel azon volt, hogy leküzdje kitörni akaró zokogását, de fájdalma olyan nagy volt, hogy alig birt magán uralkodni:

— Istenem, Istenem, — mondotta remegő ajakkal, — hát mit vétettem én, hogy ilyen megpróbáltatásokon kell keresztül mennem?

Elfordult az ablaktól és kinyitotta a szekrényét. Ott őrizte édes apja leveleit, melyeket idegen földről, a bujdosásból irogatott neki. A fiunak lassankint forró láng csapott az arczába, míg e drága sorokat olvasgatta. Az utolsó levélnek egy része így szólt:

»Mint Izrael népe a pusztában, úgy bujdosunk mi kint az idegenben. Lelkünk rég leroskadt, szivünk rég megszakadt volna, ha nem bíztatna minket az ígélet földje. Lehet, hogy mi már nem is fogjuk meglátni,

mint a hogy nem látta meg a Mózással bolyongó nép, a tejjel-mézzel folyó Kanaánt, de mindegy, még is ők vezették a kapu elé az uj, a boldog, az ifju nemzedéket. Az ő vérük, az ő könnyük hullott a hőntalan bujdosásban és az ő szenvedésük ára vásárolta meg az uj hazát! Lehet, hogy mi is itt pusztulunk el, de a mi fájdalmunk, harczunk, küzdelmünk eljuttat titeket Kanaánba: a boldog a független, a szabad Magyarország birtokába. S ha ez így lesz, mi örömmel halunk meg az ígéret földjének kapuja előtt.»

Dénes felugrott és szívéhez szorította a levelet.

— És én, én kishitű, ki már gyáván elcsüggedtem, lehajtottam a fejemet, holott odakint édes apám törhetetlen hittel bujdosik, küzd és fárad! . . . Nem, ez sohase fog megtörténni többé velem. A magyart nem hagyja el addig Istene, míg bátorság, kitartás és hazaszeretet lángol szívében.

Ajkához szorította apjának levelét.

— Többet nem fogom átadni magamat a csüggedésnek. Nekünk, ifju nemzedéknek,

méltónak kell lennünk Kanaánhoz: a boldog, szabad, független Magyarországhoz.

Összehajtogatta a levelet és betette szekrényébe. E pillanatban valaki gyöngéden megérintette a karját.

Megfordult és Herbeck Richárdot látta maga előtt. A kis szőke fiu mind a két kezét egyszerre nyújtotta neki.

— Akarod, hogy igaz jó barátod legyek, Dénes?

— Igen, akarom.

Átölelték, megcsókolták egymást. Majd Richárd halkán mondta:

— Én nagyon jól éreztem, hogy igazságtalanság történt veled és úgy fájt a szívem érted. Apám azután még sok mindent mondott gyámodnak, de hagyjuk ezt, én nem akarlak ingerelni.

— Igaz, de én nem törődöm ezzel, csak lelkemben ne akart volna megölni minden magasabb törekvést, nem törődtem volna még azzal se, ha koldusbotra juttat.

— Te nem fogsz koldusbotra jutni,
— kiáltá Richárd hirtelen.

De amint látta, hogy barátja meglepetten néz reá, hirtelen másról kezdett beszélni.

— Mit tettél a szekrénybe, mikor bejöttem?

— Apámnak egyik levelét. Akarod, hogy felolvassam? Te jó barátom vagy, meghallgathatod.

Mikor bevégezte a felolvasást, Richárd sírva borult barátja vállára.

— Meg fogják látni ők az ígért földjét, meg fogják látni, hidd el, hiszen az Isten igazságos.

— Nekem is benne van minden reményem, — mondta Dénes. — De hogy jutott eszedbe, hogy fölkeress?

— Nagyon sajnáltalak és nagyon fájt a szívem miattad. Szép lassan elszöktem a társaságtól és azt hittem, hogy senki se vett észre. A keresztútnál azonban édes anyám állt velem szemben.

— Hová mégy, Richárd? — kérdezte csöndesen.

Én sohase szoktam hazudni. Édes apám azt mondta, hogy ha valamire nem akarok felelni, hát szorítsam össze az ajkam és

rázzam meg a fejem. De hazug szót soha se mondjak, mert az letörölhetetlen szégyenbélyeget süt a lelkemre. Megmondtam hát édes anyámnak, hogy hozzád jövök.

— Eredj, fiam, — mondta édes anyám, megsimogatva fejemet, — eredj és vigasztald meg azt a szegény gyermeket és mondd meg neki, hogy mi mindenkor szívesen látjuk házuknál, apád is, meg én is.

A két fiú átölelte egymást, majd megint Richárd kezdett beszélni:

— Az én barátságomra mindig számíthatsz. Habár még nagyon fiatal vagyok, de azért esetleg hasznodra lehetek egybenmásban. Amit ott lent a kertben nagybátyádnak mondottál, az mind az én szivemből jött. Túrjunk és bízzunk, el kell jönni a virradatnak!

Még sokáig beszélgettek arról a boldog hajnalról, melyet minden lelkes magyar hazafi oly nehezen és szívszorongással vár. Alig vették észre, hogy az ajtó kinyílik és Jolánka lép be rajta.

A kis leány még halványabbb volt,

mind rendesen, odament Déneshez és megszorította a kezét:

— Dénes, bocsáss meg nekem!

— Én, neked? — álmélkodott a fiu — miért? Hiszen nem vétettél te nekem semmit.

Én értem fosztanak ki téged örökségedből, én értem bánnak veled olyan rosszúl, hogy én minél gazdagabb legyek. Pedig ha tudnád, mint fáj a szívem, ha a te szenvedésedet látom.

Keservesen sírni kezdett. Dénes gyöngéden, szeretettel simogatta meg a leányka haját.

— Ne sírj, Jolánka, hidd el: semmi sem képes nekem olyan fájdalmat okozni, mintha így szenvedni látlak magam előtt. A mit én rám mért a Isten, én nyugodtan elviselem, hiszen férfinak születtem. De kétségbe esném, ha téged így kellene látnom magam előtt. Te mindig jó voltál én hozám, Jolánka, és én ezt sohasem fogom elfelejteni.

VI.

Mátray Dénes ettől az időtől kezdve gyakran megfordult Herbeck tábornok házában.

A két fiú úgy ragaszkodott egymáshoz, mint a hogy az igazi, jó testvérek szoktak. A tábornok és a felesége is kimondhatatlanul megszerették a bujdosó szabadságharcos fiát.

A tábornok ugyan nem igen beszélt többet ezekről a dolgokról, de a tábornokné gyakran félrehívta a fiút és szerető érdeklődéssel tudakozódott arról a nemes és vitéz katonáról, kinek csak azért kell a száműzetés keserű kenyerét ennie, mert nagyon szerette hazáját.

Dénes azonban senkihez sem volt olyan bizalmas, mint Richárdhoz.

Richárdnak mindig felolvasta a bujdosó ezredes levelét.

— Virrad már, — mondta egy nap lángoló arcczal, — nézzed, olvasd!

Átnyújtott neki egy levelet, melyet Tót János, a hajdani huszár, csempészett be hozzá. Tót János csak azért állt be kertésznek Mátray Bélához, hogy annál inkább szemmel tarthassa Mátrai László fiát.

A levélben csak ennyi volt:

„Kedves fiam, a hajnal, úgy látszik, közeleg. Talán már a legközelebbi időben a szabad magyar földön ölelhetem szivemre egyetlen gyermekemet. Isten legyen velünk az eljövendő órákban.“

Richárdnak is kigyult az arcza.

— Hát azt hiszed?

— Bizonyos vagyok benne, — mondta büszkén Dénes, — a Mátray ezredes kezével leírva, nagy jelentősége van ennek a pár sornak.

— Azt mondanom se kell, hogy titokban tartsd a dolgot.

— Dénes, — kiáltá Richárd megsértődve, — ezt nem vártam tőled.

Bocsáss meg, — mentegette magát Dénes, — de tudom, hogy milyen nyiltszívű

és őszinte lelkű vagy s ha édes apád tudakozódni talál . . .

Édes apám sohase tudakozódik a mások titkairól. Különösen pedig a szabadságharczról nem is szeret beszélni. Tudod, ő osztrák tábornok volt.

— Tudom és értem, — mondta Dénes elgondolkozva. — Én jól ismerem édes apádat. A szíve mi mellettünk van. Hol is lehetne máshol egy ilyen talpig nemes és kiváló féfiúnak érzése, mint az igazságnál? De beleszólni a dologba nem akar, [mert multja, származása másra kötelezi. Ugy-e, így áll a dolog?

— Igen, igen, — kiáltá Richárd, — te nagyon jól ismered az én édes apám nemes szívét és lovagias lelkét. Biztos lehetsz benne, hogy ő sohase fogja fölemlíteni ezeket a dolgokat, én pedig életem árán is megőrzöm titkodat. Nem is tud más róla rajtunk kívül úgy-e?

— Csak Tót János, de azt hiszem, te ismered apám volt huszárját.

— Nagyon jól, — felelt Richárd, — benne épen úgy bízhatunk, mint saját ma-

gunkban. Hát Jolánkának nem szóltál semmit? Neki is meg szoktad mutatni édes apád leveleit?

— Ezt nem mutattam meg. Nem azért, mintha bizalmatlan volnék Jolánkához. Tudom, hogy előbb meghalna, mintsem egy áruló hang kijöjjön a száján. De tudom, hogy ez a dolog nagyon nyugtalanítaná. Szegényke, különben is olyan félénk, olyan beteges, minek izgassam fel ezzel a levéllel. Ugy táj a szívem, ha ennek a kis lánynak a hervadását látom. Érzékeny, jó lelkét bántja, hogy szülői beültek az én örökségembe s hiába vigasztalgotom . . .

— Tietek lesz az a birtok nemsokára, úgy látom.

— Én nem sokat törődöm a birtokkal, csak Magyarország legyen újra szabad és független és édes apám jöjjön vissza.

Mig a két fiú így beszélgetett, Mátray Béla kint sétált a mezőn.

Régóta nyugtalanította őt egy^{re} gondolat. Igaz, hogy egyelőre átadták neki testvére birtokát, de még mindig késett Bécsből a végzés, mely őt ezeknek a birtokoknak örö-

kös urává teszi. Mátray Bélát nagyon aggasztotta ez az érthetetlen késedelem. Hiába írta meg számos levélben, hogy Mátray László

fia örökölte apjának makacs és lázongó vérért és semmi remény sincs arra, hogy belőle hű császárpárti alattvalót lehessen nevelni.

Azonfelül meg nagyon jól tudta, hogy testvérének igen sok készpénze is lehetett. Hová lett az a tömérdek arany? A bujdosásba nem vihette magával. Világos, hogy elrejtette valamerre. De hová? Mátray Béla szeme haragos tényben lángolt. Testvére vagyónát immár teljesen a magáénak tekintette és úgy érezte, hogy az a sok arany is az ő jogos tulajdona.

— Meg kell lelnem, ha belepusztulok is, — mondta haragosan, csak azután ijedt meg, hogy nini, lám, fennhangon beszélt.

— Még elárulom magamat, — mondta halkán, ijedten.

De aztán körülnézett a széles mezőn és rögtön megnyugodott, mert a látóhatáron belül semmi emberi teremtés sem járt.

— De hát hová tehettem? — töprenkedett magában. — A falu népe nagyon szerette. Ezek az emberek, kik engem egy kanál vízben megfojtának, őt imádták. De azért itt, e szegény emberek közül senki sem vállálhatta magára a kincs őrzését. Az ilyesmi könnyen a bitóra viszi az embert és ők ezt nagyon jól tudják. Azonfelül meg az

egész falu részt vett a harcban, ennélfogva Világos után minden házat átküttattak, nincs-e valahol fegyver elrejtve benne? Az osztrák zsandárok szemfülesek, okvetlen rátaláltak volna a tömérdek aranyra. A faluban nincs a pénz, az bizonyos, de hát akkor hol lehet? . . .

Annyira elmerült gondolataiban, hogy észre sem vette, mikor az előtt a nagy szikladarab előtt állt meg, a melyen a vásárról jövő falusi asszonyok rendesen pihenni szoktak, mikor a városból visszajöttek.

Mátray Béla is fáradt volt egy kissé s leült a szikladarabra.

— Vajjon hogy került ide ez a nagy darab kő? — töprengett magában. — Errefelé semmiféle hegység nincs, pedig nagyapám azt mondta, hogy már az ő idejében is itt állt ez a nagy szikladarab. Ez alá bizony jól el lehetne valamit rejteni . . .

Hirtelen felugrott és jobbról-balról vizsgálni kezdte az óriási kődarabot. Azután a homlokára ütött.

— De milyen ostoba voltam, — kiáltá, újra elfeledkezett magáról és hangosan be-

szélt, — de milyen ostoba voltam, hogy ez eddig nem jutott eszembe. Ezt a sziklát alaposan meg fogom vizsgálni. Sőt ha a szükség úgy hozza magával, még el is lóditjuk a helyéből, hehehe! . . . No, ez igazán szerencsés véletlen volt, a mely idáig vezetett. Nagyon tévednék föltevésemben, ha nem itt találnám meg azt a takarékpénztárt, a hova az én lázadó testvérem kedves fia számára pénzét elhelyezte. Azt hiszem, hogy ez a kincs jobb lesz majd az én kis Jolánkámnak.

Tovább ment, de igen lassan, mintha nehezére esnék megválni a sziklától. Vissza-vissza nézegetett reá. Oh ha meghallotta volna azt a hangot, melyet a természet intézett hozzá.

— Boldogtalan ember, a leányod hervad és napról-napra fogy. Te kincseket gyűjtesz neki, de a világ minden aranyáért se tudod halvány arczát pirosra varázsolni. Vigyázz, hogy a te bűnöd sulya ne az ő ártatlan tejére omoljék! Vigyázz, még nem késő, még visszafordulhatsz, még jóvá teheted vétkeidet . . . Vétkeidet hazád és testvéred ellen.

Mátray Béla azonban nem hallott e titkos figyelmeztetésből semmit. Nyügodtan, derűlten ment tovább kastélya felé. Azt meg épen nem sejtette, hogy alig tűnt el alakja, a patakon keresztül egy férfi ugrott át és a szikla mellett termett.

— Ej, ej, Mátray uram, hát kiszaglászta a titkunkat? Ügyes ember kegyelmed, az bizonyos, de mégse fog elérni semmit. A kincset gyorsan elemeljük innen és kegyelmed megint ütheti bottal a nyomát. Ez a tízezer arany nem fog a kend kapzsi markába jutni, arról én állok jól. Én, Tót János, aki emberül meg is szokta csinálni azt, amibe belefog.

VII.

Herbeck tábornok egy reggel izgatottan mondta feleségének:

— Elza, a bujdosó magyarok átlépték a Kárpátokat, újra kezdődik a harcz és háború.

A tábornokné szomoruan sóhajtott:

— És újra kezdődni fog a vad mézszárlás, a bosszú kegyetlen munkája. Ott fent Bécsben nem ismerik az irgalomszót. Pedig ezek az emberek hazájuk nevében, hazájukért harcolnak s így igazuk van.

— Ne beszéljünk erről, Elza, — mondta komoran a tábornok, — engem legjobban az busít a dologban, hogy a fölkelők csapatát Mátray László vezeti.

— A Dénes édes apja? — kérdezte Herbeckné.

— Igen, ő. Tudod, hogy halálra van ítélve. Mivel nem kapták meg, arczképét

szegezték a bitófára, de ha most legyőzik őket . . .

Herbeckné egész testében remegett. Csak arra ébredt fel, mikor hátuk megett Richárd csengő hangja hallatszott:

— Nem fogják legyőzni őket, hiszen él még a magyarok Istene!

Herbeck tábornok összehúzta a szemöldökét, de a tekintet, melylyel fiára nézett, semmiképen sem volt barátságtalan, vagy haragos.

— Mi jögon avatközol a dologba gyermekem? Neked semmi köződ azokhoz, amik itt, Magyarországon történnek.

— Ne mondd ezt, édes apám — mondta Richárd, kezét kérőleg kulcsolva össze, de szemében törhetetlen akaraterő lángolt. — Ne mondd ezt, nekem nem lehet közömbös hazám sorsa.

— Hazád? — kérdezte a tábornok egy lépéssel közelebb menve a fiuhoz. — Talán elfelejtetted, hogy Herbeck Richárdnak hívnak és hogy németnek születél.

— Nem, édes apám, épen olyan biztosan tudom ezt, mint azt, hogy magyarrá

lettem. A szívem együtt dobog az édes anyai földdel és a lelkem összetörik, ha Magyarországot az ellenség letiporja.

Herbeck tábornok elfordult fiától és az ablakhoz lépett.

— Ne haragudjál reám édes apám! Nem tehetek róla, hogy így van. A szívemet

kellene kitépnem, hogy belőle hazám iránt érzett szeretetemet kiirtsad . . .

A tábornok nem fordult meg. Még mindig a kertet bámulta. Egy perczig csönd volt, aztán így szólt komoly, megindult hangon:

— Én nem akarom kiirtani szivedből ezt a szeretetet, Richárd. Sőt magam is azt mondom: szeresd Magyarországot és légy hűséges hozzá, mert megérdemli, mert szerencsétlen.

Richárd hangos zokogással ölelte át az édes apja térdét. A tábornok megindultan tette fia fejére kezét.

— Megengedem, hogy szivembe olvassál fiam, — mondta lassu, komoly hangon. — Eddig mindig titkoltam, hogy szeretetem, rokonszenvem e méltatlanul leigázott, szerencsétlen országot veszi körül. Mert én németnek születtem és hűséges katonája voltam uramnak, császáromnak . . . Most is az vagyok . . . De érzelmeimen uralkodni nem tudok és nem is akarok. Most már tudsz mindent, s tudod azt is, hogy hallgatni kell a dologról, míg minden másképp nem lesz.

Richárd felugrott:

— Légy nyugodt, édes apám! Titkod jó helyen van fiadnál.

A tábornok homlokon csókolta a fiát, kezét nyujtott nejének és bevonult dolgozószobájába.

Richárd most édes anyjához fordult:

— És te, édes anyám, úgy-e te sem haragszol reám, azért, hogy magyarrá lettem?

A tábornokné szívéhez szoritotta:

— Én már régen észrevettem ezt és teljesen veled érzek gyermekem.

Mig Herbeckék nagy izgalommal és érdeklődéssel kísérték a magyarok sorsát, addig a Mátray Béla házában sem volt ám nyugalom.

Mátray Béla eltehéredett dühében, mikor hallotta, hogy testvére átlépte Magyarország határát.

— Ne búsulj, — vigasztalta a felesége.

— Ez a dolog is csak a mi malmunkra hajtja a vizet. Annál hamarabb lejön Bécsből a császári végzés, mely téged örökös urává tesz az összes Mátray birtokoknak.

— Nagyon tévedsz, ha ezt várod, — vágott vissza Mátray ingerülten. — Bécsben örülnek, ha húzzák-halaszthatják a magyar ember dolgát. Azonfelül meg a Mátray név ezután a betörés után oly rossz hangzásu lesz, hogy a császári udvarban majd hallani sem akarnak rólam.

— És mindezt ezért az emberért! — kiáltá dühösen Mátrayné. — Csak az vigasztal, hogy előbb-utóbb megkapja, amit keresett és oda kerül, ahol az arczképe függött, a bitófára.

Mátray Béla megrázkódott. Hiába, akár milyen gonosz ember volt is, mégis csak testvéréről volt szó.

— Ezt én nem kívánom, — mondta halkán, — nekem elég, ha örök időkre kitiltják az országból.

— Az embernek mennyi baja, gondja van, — sópánkodott Mátrayné, — csak legalább Jolánka volna egészséges . . .

— Istenem . . . Istenem . . . ez az én legnagyobb szomorúságom, — mondta Mátray lehajtva a fejét.

Valóban gyermekét mindennél jobban szerette a világon és mégsem súgta meg neki az a belső hang:

»A milyen könnyörületes te vagy a bátyád gyermekéhez, olyan lesz az Úr Isten a te egyetlen leányodhoz. Vigyázz, még mindig nem késő, a megtérőnek mindig megbocsát az Úr . . .«

Mátray Béla azonban mitsem hallott ebből a belső, intő hangból.

— Hol van most Jolánka? — kérdezte feleségétől halkan.

— Az ágyban fekszik. Nem engedtem fölkelni. Hiszen olyan gyöngé, hogy a lábán is alig tud járni. Az orvos maga sem tudja, hogy mi baja lehet? Azt mondja, hogy alkalmasint valami titkos bánat gyötri, de mi? Hiszen mi mindent megadunk neki, amit szeme-szája kíván.

Senki se tudta, hogy Jolánka nagybátyja; Mátray ezredes sorsán búsul és a nagy aggodalom teszi őt beteggé.

Most is ott fekszik halványan, fehér kis ágyában. Olyan szomorú, olyan gyöngé. Dénes mellette ül egy széken és szeliden vigasztalgatja.

— Ne búsulj, Jolánka. Az igazság a mi részünkön van s így velünk lesz a jó Isten.

Jolánka párnájába rejti fehér arczát.

— Én azt szeretném, ha békesség lenne mindenütt és az emberek szeretnék egymást. Szülőim az én számomra gyűjtögetik ezt a nagy vagyont és én nem merem nekik

megmondani: adják vissza neked, ami jogosan téged illet meg, Dénes, és nekem mindjárt megkönnyebül a lelkem.

— Már megint ezzel a gyermekséggel kínozod magad, Jolánka, — mondta Dénes szelíden korholva a leányt. — Hányszor

mondjam neked, hogy engem ez a dolog nem bánt és . . .

Az ajtó kinyílt, Mátray Béla lépett be a kis leányhoz feleségével együtt.

Arca elkomorult, mikor Dénest a leányka mellett meglátta, de nem szólt semmit. Tudta, hogy Jolánka nagyon szereti unokatestvérét.

Dénes azonban, mikor nagybátyja belépett, szép lassan kiment a szobából. Jolánka fájdalmas, szomorú tekintettel nézett utána.

— Vad, engedetlen, rossz fiú, — mondta Mátray sötét tekintettel nézve unokaöccscse után. — Talán bizony téged is bosszantott, Jolánka?

— Oh, nem, édes apám. Dénes nagyon jó hozzám. Pedig igazán oka volna, hogy gyűlöljön.

— Gyűlöljön téged és miért?

— Mert hiszen én miattam vették el vagyonát. Drága, édes, jó szülőim, ha azt akarjátok, hogy megint egészséges és vidám legyek, adjátok vissza Dénesnek a birtokát.

— Itt van ni, — kiáltá Mátrayné haragosan, — most már tudjuk, hogy mitől beteg ez a szegény gyermek. Ez a drágalátos úrfi

telebeszéli mindenféle hazugsággal a fejét és . . .

— Oh nem, nem hazugság ez, édes anyám, — vágott közbe a gyermek könyörögve téve össze a kezét.

Mátray jobban tudott uralkodni magán, mint a felesége.

— Gyermekem, — mondta szeliden — te még sokkal fiatalabb vagy, mintsem ezeket a dolgokat megértenéd. Dénest és apját méltó büntetés érte a vagyonvesztéssel. Különben is, amint láthatod, én gondoskodom Dénesről. Az ő hibája, hogy semmiképen sem tud a körülményekbe beletörődni s hogy hálátlanul viseli magát velünk szemben . . . Különben, úgy látom, társasága csakugyan nincs jó hatással reád, azért is egyelőre megtiltom neki, hogy ebbe a szobába betegye a lábát.

Jolánka sápadtan, könnyes szemmel fordult a fal felé, de nem szólt egy szót se. Tudta, hogy ezzel csak Dénesnek ártana.

Míg a szülők a beteg gyermeket vigasztalgatták, Tót János se töltötte haszontalanul a napot.

Már alkonyatkor kivitt mindenféle szerzámot a patak mellé és elrejtette a bozótban. Szilárdan elhatározta, hogy még az éjjel kiv teszi a szikla alól a kincset és elrejtí valamerre. Az ásó, kapa, dorong, mind arra való volt, hogy gyorsan, sikeresen s a mi a fő, nyomtalanul történjék meg az egész dolog.

— Megmentem az ezredesem pénzét, aztán én is szököm hozzá katonának, — mondta magában halkán, mialatt a szerszámokat a bozót mögé dugta.

Épen átugrott a patakon, mikor hirtelen vidám füttyszó riasztotta meg. Egy gyönyörű magyar népdalt füttyölgetett valaki.

— No ez is jobb helyet és időt választhatott volna magának a sétára, — dörmögé bosszusan János és kémlelve nézett körül. A következő pillanatban azonban megköny nyebülten sóhajtott fel, Herbeck Richárd jött vele szemben.

— Nini, a magyarrá vedlett kis német, — mosolygott János, mert nagyon szerette a bátor és vidám fiút.

Richárd is örömmel futott felé.

— Hol járt itt, János bácsi?

— Hát csak éppen erre vitt dolgom, most megyek haza a kastélyba. Velem jön talán, Richárd úrfi?

— Nem, most már késő van, majd holnap látogatom meg Dénest. De azt hittem, hogy valamit dolgoztat itt János bácsi?

— Én itt? Ugyan mit dolgoztatnék?
-- mondta János megdöbbenve.

— Csak azért gondoltam, mert láttam az imént, amint erre tartott s mindenféle szerszám volt a kezében.

János mind a két kezével megragadta a Richárd kezét.

— Ha Istent ismer az úrfi, hallgasson...

Richárd megrázta a fejét:

— Nyugodt lehet, János bácsi! Én tudok hallgatni. És ezt éppen magának könnyen bebizonyíthatnám.

— Nekem? — álmélkodott a volt huszár.

— Igen, csakis magának, ha úgy kívánja. De nehogy azt higgye, hogy én a titkát akarom tudni.

— Istenem, — vakargatta János az üstökét — ez nagyon kényes dolog ám, úrfi. Az ilyen gyermeknek nagyon könnyen eljár ám a szája, csupa gondatlanságból is.

— Az enyém nem jár, csak ha én akarom, — mondta Richárd büszkén — és ezt nagyon könnyen bebizonyítanám magának . . .

— Bizonyítsa be, Richárd úrfi, — mondta János egy gondolattól megkapatva. — Bizonyítsa be, akkor aztán én is beavatom a titokba.

— Én senki bizalmát sem akarom kieroszakolni, — mondta Richárd büszkén.

— Hallgasson reám, Richárd úrfi és ne vegye rossz néven, amit mondtam. A mai csúnya időben okos ember még a subája gallérjának se hisz, de azért én nagyon jól tudom, hogy Richárd úrfi képtelen volna az árulkodásra. Nem is ez a dolog fojtotta ajkamra a szót, hanem az, hogy a Richárd úrfi mégis csak gyermek és akaratlanul, véletlenül is elszólhatja magát . . .

— Én nem szoktam magam elszólni.

— Azt mondta az imént, hogy bizony-sága is van erre, bizonyítsa be hát, Richárd úrfi.

Richárd megrázta a fejét.

De most már Tót János sürgette:

— Értsük meg egymást, úrfi. Nekem szükségem lesz a segítségére. Nem a magam dolgáról van szó, azt már régen elmondtam volna. De nem lehetek eléggé elővigyázatos, mikor a Mátray ezredes dolgát intézem.

— Mátray László dolgát? — kiáltá felvillanó szemmel Richárd.

— Igenis, Richárd úrfi s remélem, nem veszi rossz néven, ha bizonyítékokat kérek, mielőtt titkomat elmondanám.

— Jól van, — szólt Richárd, — önnek joga van ezt tőlem követelni. Másnak úgy se mondanám el, mert csakis ön és Mátray ezredes van beleavatva abba a titokba, mely itt 1849. október 20-án történt.

— Az Istenért, úrfi, — kiáltá János rémulten, — maga tudja . . .

— Igen, ott álltam a patak túlsó partján, a sűrű bokrok között. És láttam, amint János bácsi Mátray ezredessel a szikla alá rejtette az arannyal telt ládát. Azóta két esztendő telt el és én még álmomban sem árultam el, hogy sejtek a dologból valamit.

János meghatottan nyujtá kezét Richárdnak.

— Bocsásson meg nekem, úrfi, gyermeknek néztem, pedig férfival van dolgom.

Richárd piros lett a vén huszár szavára. Öröm és büszkeség fogta el a szívét.

— Igen, itt álltam, — mondta aztán megindult hangon Richárd, — láttam a hős ezredes arczát, amint hazájától elbúcsuzott. Hallottam szivetrázó hangját. Elborította a könny a szememet s azóta vagyok igaz és hűséges fia hazámnak, Magyarországnak.

János közelebb hajolt Richárdhoz és így suttogetta:

— És most hallgasson reám, úrfi. A kincs nincs biztosságban. Mártay Béla erősen gyanakszik erre a sziklára. Ő nem az az ember, aki sokáig habozik. Még az éjjel el akarom vinni a kincset és másfelé ásom el. Annál is inkább sietnem kell, mert reggel indulni akarok ezredesem csapatába.

— Maga is a felkelőkhöz csatlakozik, János bácsi?

— Oda én, úrfi. Köztünk legyen mondva, már is ég a lábam alatt a föld. S ha erről a vasládáról nem lett volna szó, már régen ott nyargalnék ezredesem táborában, mert ez az én kötelességem. — De hát most nem erről van szó, hanem arról, hogy az ember halandó. Csátában meg igen könnyen és hamar rátalál az a csontos kaszás. Hát

hiszen nem baj az. Az adósságot meg kell tizetni. Hol róhatná le az ember szebben és dicsőségesebben, mint a csatatéren. Csak az a baj, hogy ha én elesem, senki sem fogja tudni, hogy hol van elrejtve Mátray ezredes pénze? Magára akarja vállalni az úrfi a titok megőrzését? Előre figyelmeztetem azonban, hogy ez a dolog veszedelemmel is jár . . .

— Kész vagyok vállalni a veszedelmet,
— vágott közbe Herbeck Richárd. — Én ugyan remélem, hogy János bácsi maga mutatja majd Mátray ezredesnek az új rejtékhelyet, de ha nem lenne úgy, én itt maradok és tudni fogom kötelességemet.

— Helyes és most nézze az úrfi a patak jobb partját. Látja ott azt a galagonyabokrot?

— Igen.

— Az alatt lesz a vas ládikó újra elrejtve.

Richárd kezét nyújtott a huszárnak. János óvatosan nézett még egyszer körül.

— Nem kell félni semmit, János bácsi. Nincs itt senki. Lehne úr, a nevelőm,

ott sétál a tulsó réten, ő nem szeret itt járni.

— Én még az éjjel átszállítom a ládikót, — mondta János halkan, — reggel pedig indulok ezredesemhez.

— Isten vezérelje, szólt Richárd és még egyszer kezet fogtak.

— Igaz, — szólította meg még egyszer János, — Dénes urfinak sem szabad tudni a dologról. Ő olyan heves természetű, okvetlenül valami meggondolatlanságot csinálna . . .

— Helyes, a dolog kettőnk közt marad.

Ezzel elváltak. Richárd egyenesen Lehne ur felé tartott. A nevelő dörmögött valamit az érthetetlen rokonszenvről, melyet Richárd ez iránt a buta paraszt népség iránt tanúsít, de a fiu nem hallgatott oda. Minden gondolata ott volt Mátray ezredesnél: vajjon sikerülni fog-e a hős vitéznek a szegény Magyarország sorsán segíteni? Vajjon sikerülni fog-e a hűséges huszárnak ezredese kincsét a kapzsi testvér elől megmenteni?

Alig állt be az éjszaka, Tót János megindult a kincset rejtő szikla felé.

Elindulása előtt érzékeny bucsut vett Dénestől, kinek természetesen nem mondta meg: hova indul. Sem azt, hogy holnap reggel már a Mátray ezredes zászlaja alá siet harcolni. Dénes az utóbbi időben any-

nyira izgatott volt, hogy szinte állandóan lázban élt. A hűséges szolgálta már-már a fiu egészségét féltette.

Mindössze is annyit mondott Dénesnek, hogy egyik nagybátyjához indul a Hajdúságba és oda lesz pár hétig. Dénes a válára borult és keserves zokogásba tört ki.

— Legjobb barátomat veszttem el, ha elmegy, János bácsi.

János maga is nagyon meg volt hatva, de minden erejével azon volt, hogy fájdalmát elrejtse a fiu előtt.

— Ne mondjon ilyent, Dénes urfi. Hiszen nem örökre bucsuzunk. Vissza jövök én, ha Isten segít, talán még hamarabb is, mint gondolja s talán nem is magamban...

Hirtelen elnyelte a többi szót, mert félt, hogy elárulja magát.

— Aztán meg vannak még itt barátai is. Nem szabad elfeledkezni a kis Richárdról. Milyen jó magyar lett ebből a kis német fiuból! Én ismerem ezt a fiut, Dénes urfi. Annyi esze van annak, mint egy káptalannak. Ami pedig a szivét illeti, no az tiszta drágakő, ha én mondom.

— Tudom, — mondta Dénes meghatottan, — Richárd a legderekabb fiu a világon s én teljes szivemből szeretem őt.

— És itt van Herbeck tábornok, — folytatta János. — Német ember, de olyan tiszta nemes lélek, hogy szinte sajnálja az ember, miért teremtette az Isten németnek. Angyali jóságú feleségéről most nem is beszélek . . .

— Igaz, — hagyta helyben Dénes, — Herbeckék mindig olyan jók voltak hozzám.

— És itt van a kis, beteg Jolánka, — suttogta János.

— Szegény gyermek, — mondta halkan Dénes. — Bár meggyógyítaná a jó Isten!

— No látja, Dénes úrfi, — biztatta Tót János, — nem lesz ám egyedül, ha én elmegyek. Nem szabad hát elcsüggedni, mert ez a legnagyobb hiba. Én bízom a jó Istenben, hogy minden jóra fordul.

Azzal elbucsuzott a fiutól és a szép, csillagos nyári éjszakán át, egyenesen a szikla felé tartott.

Bátran és zavartalanul dolgozott és

nagy erőfeszítéssel, de megemelte a nagy követ. Aztán fölásta a földet és kivette az arannyal telt ládikót.

— Ha ezredesem és én elesnék a harczban, — mondotta magának halkan, — Richárd tudni fogja hol a pénz és Dénes átveheti majd jogos örökségét.

Épen vinni akarta a ládikót, mikor hitrelen egy kéz ragadta meg karját. Mátray Béla állt előtte haragos, fenyegető arczczal.

— Rajta kaptalak hát, te vén gonosztevő! Már régóta gyanus voltál előttem és most épen a tetten érlek, amint elásott pénzemet el akartad lopni. Hé, emberek, előre!

A bozótból még két szolga ugrott elé, kik elvették Jánostól a vasládikót.

— Régóta gyanús volt nekem ez az ember, — mondta a két szolgának Mátray Béla. — Ma éjjel láttam, amint kiszökött és utána indultam titkon, veletek együtt. Épen jókor érkezünk, a pénzem, amelyet a zivatáros időben elástam, hogy ne essék a lázadó magyarok vagy az osztrák katonák zsákmányául, ime a kezében van, a tetten ért bűnös nem tagadhatja el bűnét.

Tót János hirtelen fölemelte fejét és erősen szembe nézett a földesúrral.

— Nagyságos uram, maga nagyon jól tudja, hogy én nem vagyok tolvaj. Adja vissza a pénzt, eresszen el és én a Mátray név kedvéért hallgatni fogok az egész dologról.

A földesúr nem birta ki a huszár egyenes, nyílt tekintetét és félrefordította arcát, de csak egy percze, a következő pillanatban kitört a haragja.

— Ennek az embernek arcátlansága felülmul mindent, amit láttam és hallottam. Vezessétek egyenesen a községházához, de előbb jó lesz megkötözni a kezét.

János hirtelen hátraugrott és fölemelte ökleit.

— Hozzám ne nyuljon, akinek az élete kedves, — kiáltá dörgő hangon, — elmegyek én magamtól is a községházára s nem én leszek az, kinek meg kell bánnia, hogy idáig jutott a dolog.

Fölemelt fővel, bátran és büszkén ment előre a falu felé. A szolgák, bár nem mertek

szólni, igen jól érezték, hogy a Tót János részén van az igazság.

Sőt Mátray Bélát is valami különös sejtelem gyötörte. Ugy érezte, hogy mégis meggondolatlanságot követett el. Hátha zajt csap ez az ember? De aztán nyugodtan vállat vont. Vajjon ki fog hinni ennek az egyszerű szegény parasztembernek, ha ő, a dúsgazdag, előkelő földesúr azt mondja, hogy »a pénz enyém, én ástam el.« Hiszen tanúja sincsen Tót Jánosnak.

Megnyugodva ment haza, nem is sejtve, hogy a feje fölött már gyülekeznek a fellegek.

A faluban már kora reggel elterjedt a hír, hogy Tót János meg akarta lopni a földesurat, Mátray Bélát.

Persze különbözőképen felcizfrázva adták elő az ügyet, míg úgy tizenegy óra tájban, maga a földesúr el nem ment a község-házára. Ott aztán kihallgattatván, Mátray Béla azt vallotta, hogy a pénzt ő ásta el, hogy azt a lázongóktól és katonáktól megmentse.

Bizony rosszul állt a szegény Tót János

ügye, mert ki merne kételkedni egy ilyen nagy úr szavában?

Mikor hazament, felesége nevetve mondta, hogy a Kárpátokon betört magyar sereget levertek és Mátray László az ellenség kezébe került.

— Most már semmi se menti meg a bitófától, — jegyezte meg a rosszlelkű asszony elégedetten.

És nem vették észre, hogy a betegszoba ajtaja nyitva s hogy Jolánka mindent hall. A kis leány arcza halásápadt lett és visszarogyott a párnára.

Délután három órakor üzenet érkezett a községházáról Mátray Bélához. A bíró kérette, hogy legyen szives elfáradni hozzá.

Mátray bosszusan indult el. Mit zaklatják őt annyira ezzel az ügygyel? Hát nem elég, hogy egyszer már elmondta, hogy történt a dolog? Ki mer az ő szavában kételkedni?

Nagy meglepetésére a községházánál találta Herbeck tábornokot is fiával, Richárd-dal együtt.

Köszöntését a tábornok hideg fejbólintással fogadta. A bíró zavartan nézett a

földesúrra. Szemmel láthatólag nem mert beszédébe belefogni.

Herbeck tábornok azonban nyílt, egyenes lelkű katona lévén, nem sokat teketóriázott.

— Bíró úr, legyen szives jegyzőkönyvbe venni, amit fiam az imént mondott. Ha úgy kívánja, hogy Richárd ez előtt az úr előtt ismételje vallomását, azt is megtehetjük.

— Valóban ez a törvényes szokás, — felelt a bíró.

— De hát voltaképen miről van itt szó? — kérde fejtét büszkén fölvetve Mátray Béla.

— Richárd, ismételd, vallomásodat! — mondta Herbeck tábornok parancsoló hangon.

Richárd nyugodtan kezdett beszélni:

— Ezelőtt egy órával hallottuk, hogy Tót Jánost elfogták, mert Mátray Béla úr az éjszaka lopáson kapta. Nem engedhetek egy ártatlan embert szenvedni s így meg kell mondanom, hogy én titokban tanúja voltam annak, hogy Mátray László ezredes, mielőtt az országot elhagyta volna, Tót Jánossal a nagy szikladarab alá ásatta a kis vasládát, melyben tizezer darab arany és több családi ékszer volt. Tette pedig ezt azért, hogy — mint bucsuzáskor megmondta, — vagyonának ez a része meg legyen mentve Dénes fia számára.

Mátray Béla halálsápadt arczczal támaszkodott egy székhöz. Tüzes karikák tánczoltak a szeme körül. Úgy érezte, hogy mindjárt elhagyja az eszmélete.

— Tegnap alkonyattájban, — folytatta Richárd nyugodtan, — találkoztam Tót János-

sal. Elmondta, hogy új rejtékhelyet keresett a kincs számára s még az éjjel el fogja onnan szállítani. Előre nem látható eshetőségekre számítva: engem is beavatott a titokba és megmutatta, hogy a patak partjának melyik részén helyezi el a vasládát.

Mátray Béla kissé magához tért és csúfolódó hangon fordult a tábornokhoz:

— Remélem, tábornok úr, nem adott hitelt ennek az éretlen fecsegésnek?

— Annaira hitelt adtam, hogy mihelyest fiam elmondta nekem az esetet, azonnal idehajtattam, hogy egy ártatlanul szenvedő embert megszabadítsak s hogy megmentsem Mátray ezredes pénzét a fia számára.

— Ah, — kiáltá dühtől rekedt hangon Mátray, — hát így vagyunk? Herbeck tábornok szövetkezik mindenféle gyanús emberekkel s mint a lázadó Mátray ezredes védője lép fel! Ez igazán érdekes! Szeretném tudni: mit szólnak majd ehhez a dologhoz Bécsben?

— Ez az én dolgom. Ne törődjék vele, majd elintézem magam. Ellenben az ön dolga az, hogy ebből a mindenképen kelle-

metlen és csúnya ügyből valamiképen tisztázza magát.

— Ne féljen semmit, — kiáltá Mátray elvesztve önuralmát. — Bármilyen történjék is, a pénz nem lesz a Dénesé. Mátray ezredes tegnap elfogták s ön nagyon jól tudja, hogy mint bánnak az elfogott lázadók életével és vagyonával?

Richárd megremegett egész testében, a tábornoknak elkomorodott az arcza.

— Az ön testvéréről van szó, Mátray úr és ön ily hangon tud beszélni a dologról? Eddig szerencsétlen megtévelyedett embernek tartottam és azt gondoltam, hogy egy pillanatra hatalmába kerítette a birtokvágy és ön nem tudott a kísértésnek ellentállni. Ezt még talán meg lehetett volna bocsátani. Most azonban látom, hogy ön tetőtől-talpig romlott, gonosz szívű ember és nekünk nincs több szavunk egymással az életben.

Kézen fogta Richárdot, megindult az ajtó felé. De mikor egy pár lépést tett, hirtelen visszafordította a fejét.

— Bíró úr, remélem az az ártatlanul szenvedő ember még ma szabad lesz.

— Igenis, tábornok úr, Tót János ártatlansága kiderült és mehet a hová akar.

— Mondja meg neki, hogy jöjjön hozzám. Herbeck tábornok házában kap majd foglalkozást és kenyeret.

Ezzel távozott, egy pillantást sem vetve többet a lesujtott Mátray Bélára, ki pár pillanatig úgy állt a helyén, mintha villám sujtotta volna.

— Még nincs elveszve semmi, — biztatta magát. — A lázadó Mátray ezredes fiának semmi esetre sem adnak majd igazat a hűséges császárpárti Mátray Bélával szemben. Herbeck tábornoknak meg biztosan rossz néven veszik, hogy a magyarok pártjára mert állni.

Biztatgatta magát, de azért láztól és dühtől remegett a teste, mikor haza ért.

A kert tekervényes útján Dénes ment vele szemben. A harag és gyűlölet teljes erővel tört ki belőle:

— Itt vagy te nyomorult ficzkó, — kiáltá rekedten. — Persze te is be voltál avatva a cselszövénybe, amit ellenem szőttek. De azt mondom, hogy korán örültetek, különösen te nagyon korán örültél úrfi. A pénz és a birtokod nem fogod visszakapni, arról én biztosítalak. Az apád osztrák kézben van és talán már ki is mondták fejére a halálos ítéletet.

Dénes az első szavaknál bámulva nézte nagybátyja arcát. Azt hitte, megőrült, hiszen ő semmit sem tudott Tót János és Richárd titkáról. Az utóbbi szavakra azon-

ban egy szörnyű jajkiáltás tört fel ajkáról. Olyan rettenetes fájdalmas volt ez a hang, hogy még Mátray Béla is visszahökkent tőle.

Dénes csak pár pillanat mulva bírt beszélni :

— Bocsássa meg az Isten, amit ellenem az imint vétett, mert én úgy érzem, soha sem fogom megbocsátani. Távozom házából, egy pillanatig sem bírom tovább szívni azt a levegőt, melyet ön szív, Bücsúzóul csak annyit mondok, hogy bocsásson meg önnek a jó Isten és ne engedje, hogy ártatlan, jó és nemeslelkű leánykája bűnhődjék az ön gonoszságáért.

Mielőtt még Mátray Béla felelni tudott volna, kinyitotta a kert kapuját és eltűnt. Mátray utána akart rohani, de aztán vállat vont.

— Minek ? Majd visszajön, ha megéhezik. Hová is mehetne, hiszen egy fillér sincs a zsebében.

— E pillanatban hangos kiabálás riasztotta fel, a szobaleány futott felé:

— Nagyságos úr, tessék feljönni, a kis Jolánka nagyon rosszul van.

VIII.

Dénes egyenesen a Herbeckék kastélya felé sietett.

A tornáczon a tábornokot találta, aki meglepetten állt föl helyéről, mikör a halvány arcú fiút meglátta.

— Tábornok úr, — kezdte Dénes halk, de határozott hangon, — én ott hagytam gyámom házát. Olyan hangon beszélt édes atyámról, hogy hitvány, nyomorúlt teremtés volnék, ha még valaha egy asztalhoz ülnék le vele. Tábornok úr, nekem nincs senkim és semmim. Idejöttem önhöz. Adjon nekem menedéket házában és én igyekezni fogok, hogy ledolgozzam azt, a mibe eltartásom kerül. A munka nem szégyen és én erős vagyok. Bízson engem meg akármi teendővel, én elvégzem.

A tábornok megindultan tárta ki a karját.

— Lépj be a házamba fiam, a gyermekemet sem fogadnám szivesebben, mint téged. Azt parancsolom neked, hogy ezt a házat mától fogva szülői háznak tekintsd s hozzám légy olyan bizalommal, mintha atyád lennék.

Ezzel magához ölelte a fiút, ki a nagy megindultságtól egy szót se tudott szólni, csak könnyei folytak a tábornok kezére.

— Ami a munkát illeti, — folytatta mosolyogva a tábornok, — abban igazad van, fiam, hogy semmiféle munka, legyen az akár testi, akár szellemi, nem alázhatja meg a józan gondolkozású embert. Ámde, míg csak szegény atyád valamiképen ki nem szabadúl, fiam vagy, kötelességem rólad gondoskodni. Neked egyelőre még tanulnod kell. Azért azt határoztam, hogy Richárddal együtt fogjátok a nevelő úr előadását hallgatni. Lehne urat már elküldtem s helyébe egy derék, lelkes magyar embert fogadtam. Igyekezzetek tőle elcsábítani mentül több tudományt szívetek, lelketek épülésére.

Dénes lehajolt, hogy megcsókolja Her-

beck úr kezét. A tábornok azonban hirtelen fölemelte a fiú fejét.

— Aztán nem akarok ilyen kétségbeesett ábrázatot látni a házamban. Érted?

— Oh, tábornok úr, ne tartson engem hálátlannak, de nem tehetek róla. Nem lehetek másforma, mikor szegény jó apám...

— Szegény jó apád az ellenség kezébe jutott és nagy veszedelemben van, mert ez az ellenség nem szeret irgalmat gyakorolni. De azt mondom neked, fiam, hogy mindig, az utolsó pillanatban is, bízni kell az Isten jóságában. Akkor jön a segítség, mikor legnagyobb a baj. Magyar fiú vagy, istenfélő gyermeknek neveltek, nem szabad elcsüggedned. Most nem mondok, nem mondhatok egyebet. De gyere be, lépj be a házba, mely mától fogva a te hajlékod, addig is, míg jogos örökötökbe vissza nem helyeznek benneteket.

Ezzel bevezette a fiút feleségéhez. A tábornokné gyöngéden magához ölelte és homlokon csókolta a fiút.

— Hogy fog örülni Richárd, ha meghallja, hogy testvére lettél.

— Hát csak örvendezzen, — vágott közbe a tábornok, — én azonban most elbúcsúzom tőletek, egy óra múlva utazom Bécsbe.

— Bécsbe? álmélkodott Herbeckné. — Mi dolgod lenne neked ott?

— Azt majd akkor tudjátok meg, ha visszajöttem, — mondta komolyan Herbeck úr.

A tábornok csakugyan elutazott. Azalatt a hét alatt, míg oda volt, igen nagy izgatottságban élt Herbeckné és a két fiú. A tábornok egyetlen sor irással sem adott életjelt magáról.

— Megfoghatatlan, — aggódott Herbeckné, — máskor mindennap szokott írni.

A hetedik napon azonban friss egészségben állított be a ház ura. Napbarnított arczán derült jó kedv és nyájasság ragyogott.

— Nem tudom, nem haragsztok-e meg? — fordúlt tréfásan feleségéhez és fiához, — de ebből az utamból csak Dénesnek hoztam ajándékot.

Herbeckné és Richárd bámúlva nézték a tábornok ragyogó arczát, ki hirtelen hátrált

egy lépést és komoly, megindúlt hangon mondta Dénesnek :

— Dénes, apád Mátray László ezredes kegyelmet kapott és pár nap múlva itthon lesz.

Dénes ajkáról egy sikoltás tört ki, aztán félig eszméletlenül rogyott a tábornok lába elé. S mielőtt még Herbeck ur megakadályozhatta volna, megragadta kezét és csókjaival, könnyeivel halmozta el azt a kezét, mely édes apja életét megmentette és szabadságát visszaszerezte.

— Fiam, fiam, — mondta halk, megindult hangon a tábornok, — csillapodjál, hiszen még belebetegszel a nagy örömbé. Persze okosabb lett volna, ha szép lassan előkészítelek a dologra . . .

— Oh nem, tábornok úr . . . ha tudná, hogy milyen hálás vagyok én . . . magam se tudom, mit beszélek . . . megfojt a nagy öröm.

Herbeck úr gyöngéden fölemelte a fiut, aztán tréfásan rákiabált:

— Most már elég legyen! Még beteggé teszed magadat. Nézze meg az ember! Ha a

bánat nem birt leverni a lábadról, most az öröm miatt lenne valami bajod? Magyar fiú vagy, mi a szösz, a magyar embernek

pedig minden helyzetben erősen és férfiasan kell magát viselnie.

Dénes mindig reszketett tőle. És csak úgy hallotta Herbeckné szavát, mintha álmában beszélgetnének az emberek.

— De hát hogy tudtad ezt a dolgot megcsinálni? — kérdezte a tábornokné férjét.

Herbeck ur egyet sodorintott a bajuszán.

— Elmentem a császárhoz. Tudta rólam, hogy nem egy csatában hullt érte a vérem és tudta rólam, hogy soha semmiféle kéressel nem zaklattam. Most odamentem trónjának zsámolya elé és azt mondtam: Felséges uram, te tudod, hogy becsületes ember és jó katona vagyok. Soha semmit az életben nem kértem Felségedtől. Most azonban könyörögve szólok hozzád. Egy derék kis magyar fiú él házamban, aki holnap talán már árva lesz, ha Felséged kegyelme vissza nem adja neki édes apját.

— Kérését teljesítem Herbeck tábornok, — mondta O felsége. — Ez a legkevesebb, amit az én hűséges katonámért tehetek. Hogy hívják azt az embert, akinek számára kegyelmet kér?

— Mátray Lászlónak, felséges uram. A császár arca elsötétült.

— A Lázadó Mátray ezredesnek kér

kegyelmet? Ön az én hű vitézem, Herbeck tábornok.

Láttam, hogy haragszik a császár, de azért mégis megmondtam:

— Nem kérnék kegyelmet, ha nem volna reá érdemes. Ha Felséged úgy ismerné a magyar népet, mint a hogy én ismerem! Igaz, hű katonája vagyok és olyan ember, kinek hazugság soha sem jött ki a száján. Én azt mondom, hogy bármit sugdossanak itt a bécsi tanácsadók, Felséged trónja akkor áll majd a legbiztosabban és legszilárdabban, ha a magyar nép szeretete veszi körül, ha fejére teszi majdan szent István koronáját.

A császár meglepetten, szinte megdöbbenve hallgatott. Aztán sokáig maga elé nézett a levegőbe és kezével intett:

— Ki tudja, Herbeck tábornok? Mi még talán beszélni fogunk a dologról. Mátray László azonban mindenesetre szabad, az én régi jó katonám kérését teljesítem.

— Ennyi volt az egész, — fejezte be a tábornok elbeszélését — és higgyétek el nekem: a császárt a tanácsosai nem engedik tisztán látni. De jaj lesz azoknak a kétszínű

gazembereknek, ha tisztán kezd látni s észreveszi, hogy milyen rutul ámitották. Azon a napon fel fog virradni a magyarok napja... És higyjétek el, nektek is azt mondom, a császár trónusa nem lesz addig erős és szilárd, míg le nem jön Budára és magyar királylyá nem koronáztatja magát.

— Bár ismerné meg minél előbb ezt a nemeslelkű, hű, igaz magyar népet, — sóhajtotta a tábornokné.

— Meg fogja ismerni, — felelt határozottan Herbeck tábornok, — én bizom a jövőben, el kell jönni a virradatnak, minél előbb.

Richárd és Dénes egymást átölelve hallgatták a tábornok beszédét és boldogságtól remegő szívvel gondoltak a virradat napjára.

IX.

Mátray László két hét múlva csakugyan hazaérkezett.

Dénes ment ki elébe a vasúti állomásra és egyenesen Herbeck tábornok házához vezette édes apját.

— Ime, itt találtam én otthont a te bujdosásod alatt, édes apám — mondta meghatottságtól remegő hangon.

Mátray László egyenesen Herbeck tábornok felé sietett, ki megpillantván az érkezőket, elébe sietett Mátray Lászlónak.

— Tábornok úr, — mondta Mátray ezredes halk, remegő hangon — katona ember vagyok és nem szokásom a sok beszéd. Azért hát csak annyit mondok, hogy ha ezer évig élnék, sem hálálhatnám meg azt a sok jóságot, amit . . .

— Elég, vágott szavába a tábornok — amit tettem, az kötelességem volt. Ön is

úgy tett volna az én helyemben. Adja ide a kezét, Mátray úr, hadd szorítsam meg Ezzel rendben van az egész dolog.

A két férfi erősen megrázta egymás kezét. Aztán hirtelen átölelték egymást. Ettől a percztől fogva a legjobb barátok lettek.

Mátray László szeretett volna még valami köszönetfélét mondani, de a tábornok nem engedte szóhoz jutni. Karonfogta és egyenesen a feleségéhez vezette!

— Elza, bemutatom neked a mi kedves barátunkat, Mátray Lászlót. Addig is, míg birtokát visszakapja, a mi szeretett vendégünk lesz.

A tábornokné mosolyogva nyújtotta a kezét.

— Nagy örömmel látom házunknál, ezredes úr.

— És itt van a fiam, — mondta nevetve a tábornok, — ez aztán a valódi kurucz vér! No, hogy van az a szép vers, amit tegnap a születésem napjára szavaltál. Talán az ezredes úr is szívesen hallaná, ha elszavalnád neki?

Richárd szép, csengő hangon kezdte szavalni Vörösmarty halhatatlan költeményét:

Hazádnak rendületlenül,
Légy híve, óh magyar!

Mátray ezredes könyes szemmel ölelte magához a Richárd fejét:

— Ugy van, kis fiam, úgy! »Itt élned,

halnod kell!» Ha szomorúak is vagyunk, majd eljön még a virradat napja.

— El bizony, vitéz ezredes uram! — kiáltá közbe hátulról egy hang. Mátray László meglepetten fordult hátra, aztán nagy szívbeli örömmel nyujtotta kezét Tót Jánosnak, a régi jó, hűséges huszárnak.

— Csakhogy egészségben látom megint, vitéz ezredes uram! És ne tessék busulni, ha nem is kapja vissza a birtokot. Az úrfi segítségével — és itt Richárdra mutatott — megmentettem ám a tizezer aranyat.

A tábornok éppen el akarta beszélni: hogy és mint történt a dolog, mikor kopogtatás hangzott az ajtón és Mátray Béla lépett a szobába,

Bizony nehezen lehetett megismerni ebben az összetört, halvány, roskatag járású emberben a máskor oly büszke, döllyfős földesurat. Szemét mereven a földre szegezve ment a testvére felé:

— László, nagyot vétettem ellened és hazám ellen, de Isten még súlyosabban vert meg. Egyetlen gyermekem az éjjel meghalt.

— Jolánka? — tört ki Dénes kebléből
a zokogás, — szegény Jolánka!

Mátray Béla remegett egész testében
a fájdalomtól.

— Igen, Jolánka! Utolsó pillanatában
is téged emlegetett, Dénes. Istenem, Istenem,
de keservesen büntettél!

— Üljön le, Mátray úr, — mondta szeliden Herbeckné, még a szigorú tábornok is sajnálkozva nézte a szerencsétlen embert. Dénes pedig hangosan zokogott.

— Köszönöm, nem vagyok rá méltó, hogy ebben a házban helyet foglaljak. Én csak bátyám bocsánataért jöttem. László, neked is van gyermeked, gondold reá és légy könyörületes hozzám.

Mátray László mindakét kezét egyszerre nyújtotta testvérenek:

— Tiszta szívemből, egész lelkemből megbocsátok neked, Béla. Bár enyhíthetnék valamit a fájdalmadon. Testvérem vagy, a mit ellenem vétettél, elfelejtettem. Én csak azt tudom, hogy egy vér kering az ereinkben és a te fájdalmad engem is a földre sujtott.

— Köszönöm, hogy ilyen jó vagy hozzám, bár tudom, hogy nem érdemeltem meg tőled. És te Dénes, te is megbocsátasz?

— Oh, nagybátyám, ne szóljon így hozzám! Az életemet odadnám, ha Jolánkát

még egyszer mosolyogni látnám. Megengedi, hogy elmenjek a temetésére?

— Gyertek el mindnyájan és egyuttal otthon is maradhattok a kastélyban. Tietek az, én csak jogtalanul bitoroltam. Megvert érte az Isten. Holnap visszafoglalhatjátok igaz örökségeket.

— Nem, Béla, — mondta Mátray László, — csak maradj, a mig jól esik.

— Egy perczig sem akarok maradni, hiszen mindig üldözne halott kis leánykám arcza.

És ezzel távozott a szegény megbűnhődött ember. Mindenki sajnálta, még Herbeck tábornok is szólt hozzá egy pár vigasztaló szót.

A temetés után azonban egy perczig sem akart maradni. Elköltözött erdélyi birtokára s ott csendes visszavonultságban és bánatban élte le napjait feleségével együtt. Mátray László beköltözött az ősi kastélyba és a falu népe diadalmenetben kísérte a kapuig. A megpróbáltatás napjai nem múltak el hamar. Még azután sok ideig sűrű felleg ült az égen, de Mátrayék türelmesen vártak,

gyakran beszélve Herbeckékkel arról a szép napról, a virradat napjáról.

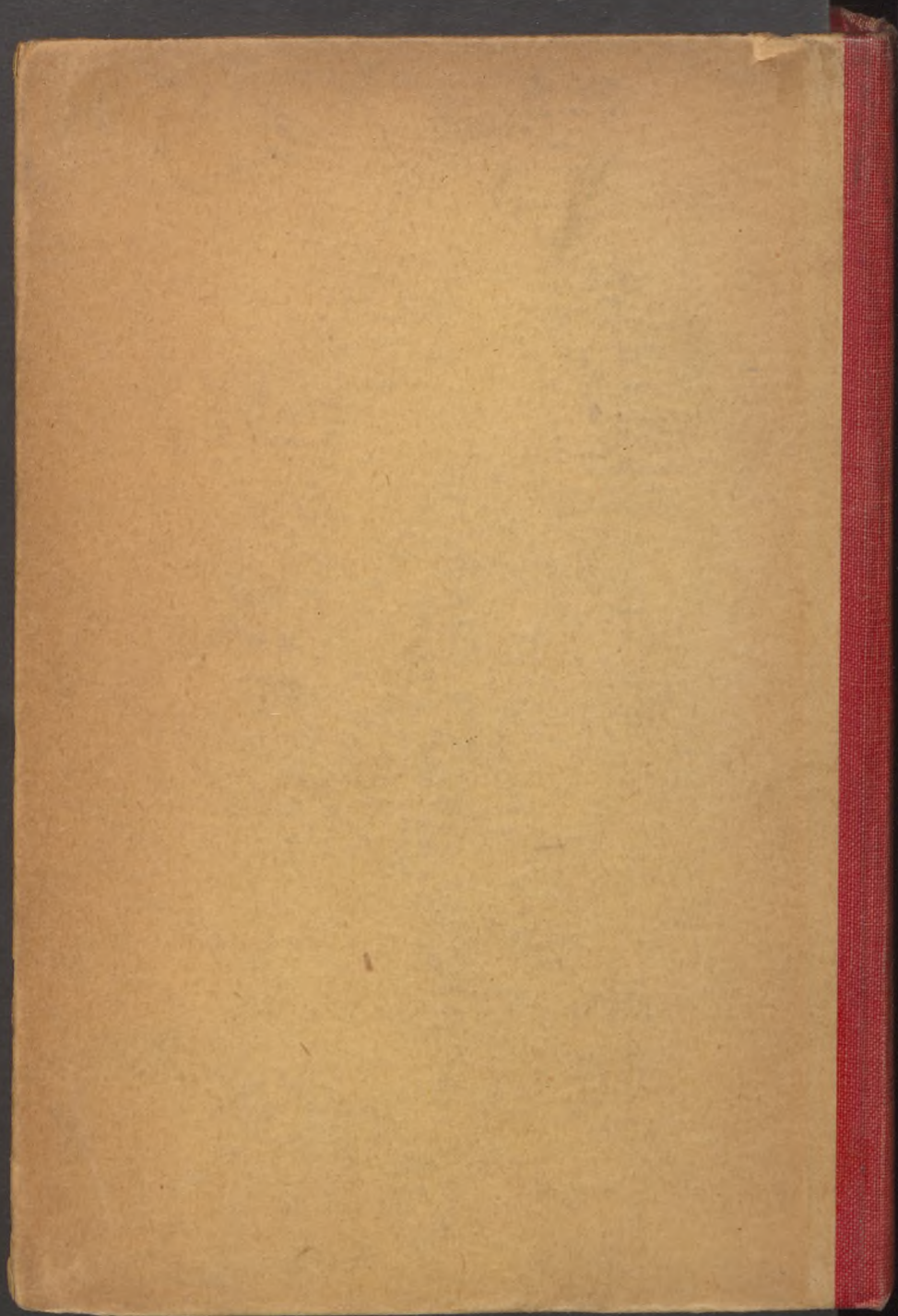
Egyszer aztán a császár eljött Budára s magyar királylyá koronáztatta magát. A felhők tünedeztek s ránk kezdett mosolyogni a virradat napja.

Szám	Korona
126. Gárdonyi Géza. A nagyapó tréfái. Képekkel. Második gyűjtemény ...	— .60
127. — Harmadik gyűjtemény ...	— .60
128. Garády V. Magduska meséi ...	— .60
129. Lőrinczy György. Báró Eötvös József ...	— .60
130—131. Tóth Béla. Anekdoták képekkel ...	1.—
132. Krúdy Gyula. Letűnt századok. Tört. elb.	— .60
133—135. Gaal Mózes. A vasember fia. Történeti elbeszélés képekkel ...	1.50
136. Krúdy Gy. A király palástja. Tört. elbesz.	— .60
137. Sas Ede. Biharország. Elbeszélés...	— .60
138. Egri György. Igaz is, nem is. Mesék, tört. Első gyűjtemény ...	— .60
139. — Második gyűjtemény ...	— .60
140. — Harmadik gyűjtemény ...	— .60
141. Sebők Zsigmond. Maczkó úr első utazása. Képekkel ...	— .60
142—143. — Maczkó úr második utazása ...	1.—
144. — Maczkó úr harmadik utazása ...	— .60
145. Lampérth Géza. Három pápai diák balatoni kalandozásai. Első utazás...	— .60
146. — Második utazás ...	— .60
147. — Pápai diákok kalandozásai a Bakonyban	— .60
148. Gárdonyi Géza. A nagyapó tréfái. Negyedik gyűjtemény ...	— .60
149. — Ötödik gyűjtemény ...	— .60
150. Garády V. Mi van a tengerben? ...	— .60
151. Sebők Zs. Kossuth Lajos ...	— .60
152. Egri György. Mátyás király ...	— .60
153. Brunovszky. Találós mesék ...	— .60
154. Egri György. Történetek az egri várból	— .60
155—156. Gárdonyi G. Nevető könyv ...	1.—
157. — A zöld erszény ...	— .60
158—159. — Emlékezetes napok a magyar tört.-ből	1.—
160. Thirring Gusztávné. Apró történetek ...	— .60
161. Andrassy L. Aranyvirág ...	— .60
162. — Ceruza király írődeákja ...	— .60
163. Tábori R. Dezsőke pályát cserél ...	— .60
164—165. Sebők Zsigmond. Városi cica falun ...	1.—
166—167. Krúdy Gy. A komáromi fiu ...	1.—
168—170. Sas Ede. Ahol a gólya fészkel ...	1.50
171—173. Tábori R. Sztropka Janó ...	1.50
174. Lengyel Laura. Egy kis diák levelei ...	— .60
175. — A kis Zsolnay László és más történetek	— .60
176. Krúdy Gyula. Két vándor. Elb. kép.	— .60
177—178. Sas Ede. Kurucok csillaga. (II. Rákóczi Ferenc.) Történeti elbeszélés képekkel...	1.—
179. Sebők Zsigmond. Cserebogár urfi a tengeren. Képekkel...	— .60
180. Sebők Gyula. A gyöngyhuszár. Képek.	— .60

Szám	Korona
181. Sebők Gyula. A hős nyulaeska. Képpel	— .60
182. — Cicáról — nyulról. Képpel	— .60
183. Garády Viktor. Kerek erdő. Történetek, képek az állatvilágból. II. gyűjt. Kép.	— .60
184. Krúdy Gyula. A dévényi fazekas. Képpel	— .60
185—187. Tábori Róbert. Görbe hegyek országa. Képpel	1.50
188. Lampérth Géza. Elmult idők. Történeti rajzok. Második gyűjtemény	— .60
189—190. Lőrinczy György. A bizófalvi harangszava. Elbeszélés. Képpel	1.—
191. Móra István. Katóka könyve. Mesék, versek képpel	— .60
192. Gárdonyi G. Mindentudó Gergely bácsi második könyve. Képpel	— .60
193. Benedek Elek. Elek apó meséi. II. gyűjt.	— .60
194. Gárdonyi Géza. Tihanyi Pista. Képpel	— .60
195. — Bolond Istók. Képpel	— .60
196. Perényi Lajos. A hazáért. Hazafias elbeszélések. Képpel	— .60
197. Gegus Ida. Tündérmesék III. gyűjtemény	— .60
198. Sebők Zsigmond. Falusi cica a városban. Képpel	— .60
199. Krúdy Gy. Robinzonok a Kárpátok között	— .60
200. Egri György. Jókai Mór élete	— .60
201. Havas István. Az ihácsi kis kakas. Elbeszélések, képpel	— .60
202. — Csipkerózsák. Versek	— .60
203. Herman Ottóné. Ők ketten. Mesék, elbeszélések, képpel	— .60
204—206. Lengyel Laura. A virradat napja. Tört. elbeszélés, képpel	1.50
207. Pósa Lajosné. Olvassuk csak. Elbeszél.	— .60
208. Havas Mihály. A hősök. Hazafias elbeszélések, képpel	— .60
209. Egri György. Igaz is, nem is. IV. gyűjt.	— .60
210. — V. gyűjtemény	— .60
211. Kiszely R. Képek a nagy természetből	— .60
212—213. Sas Ede. A virágok költője, képpel	1.—
214. Krúdy Gyula. Előre. Hazafias elbeszélések, képpel	— .60
215. Sebők Zs. Utazás tündérországba. Mesék	— .60
216. — Pattogatott kukorica. Mesék	— .60
217. Dingha Béla. Kókumfitty király országa	— .60
218. Gaal Mózes. A szurtos kis inasról	— .60
219. Benedek Elek. Elek apó meséi. III. gyűjt.	— .60
220—221. Lampérth Géza. Hű a koporsóig. Történeti elbeszélés Rákóczy korából. Kép.	1.—
222. Lőrinczy György. Mátyus földjén. Elbeszélés képpel	— .60

Szám	Korona
223. Barta Irén. A csillagok között. Képpel	—,60
224—225. Dingha Béla. A krencsi erdő meséi. Kép.	1.—
226. Gyökössy Endre. Palkó Debrecenben	—,60
227—228. Lengyel Laura. Magyar hősök. Történeti elbeszélés képpel	1.—
229. Móra Ferenc. Falun, városban	—,60
230. Józsa Antal. Hóvirágok	—,60
231—232. Pósa Lajos. Világszép nádszál kisasszony. Mese, képekkel	1.—
233. Pósa Lajos. Muzsikál a rajkó és más történetek. Képekkel	—,60
234. Pósa bácsi meséskönyve. I. gyűjt. kép.	—,60
235. Pósa Lajos. Mese a kis kanászról. Kép.	—,60
236. Pósa Lajos. Baba történetek. I. gy. kép.	—,60
237. Pósa Lajos. Baba történetek. II. gy. kép.	—,60
238—240. Pósa bácsi meséskönyve. II. gyűjt. kép.	1.50
241—242. Pósa Lajos. Czini-czini. Képekkel	1.—
243. Pósa Lajos. Marczai vitéz. Képekkel	—,60
244. Pósa bácsi meséskönyve. III. gyűjt. kép.	—,60
245—246. Pósa bácsi meséskönyve. IV. gyűjt. kép.	1.—
247. Pósa Lajos. Kaczor király. Képekkel	—,60
248. Pósa Lajos. Csali mese. Képekkel	—,60
249—250. Pósa Lajos. Bandi álma. Abroszka, bárányka, botocska. Két mese, képekkel	1.—
251. Sebők Zsigmond. Tilinkós Lajkó	—,60
252. Havas István. Magyar fiuk. Tört. elbesz.	—,60
253. Benedek Elek. Elek apó meséi. IV. gyűjt.	—,60
254. Thirring Gusztávné. Apró mesék. Kép.	—,60
255. Figura bácsi mókái. Összegyűjt. Kiszely Róbert	—,60
256. Kövér Ilma. A vitorlás hajó	—,60
257—259. Abonyi Árpád. Magyar fiuk Afrikában. Regényes elbeszélés. Képekkel	1.50
260. Lengyel Laura. Pirooska mesét olvas	—,60
261. Sebők Zsigmond. A doktor úr. Képekkel	—,60
262. Lőrinczy György. Magyar dicsőség. Kép.	—,60
263. Dingha Béla. Ákom király baja. Kép.	—,60
264. — Böske a léghajón. Képekkel	—,60
265. Lőrinczy György. Kis diákjaim	—,60
266—267. Jávora Anna. A tárnoki csodakút. Képek.	1.—
268. Egri György. Igaz is, nem is. Mesék, történetkék. Hatodik gyűjtemény	—,60
269. Dingha Béla. Szivenincs királyfi. Képek.	—,60
270—272. Havas István. A várkúti fiuk. Történet a mai időből. Képekkel	1.50
273. Lőrinczy György. Túl a sövényen	—,60
274—275. Sas Ede. Gyárfás vitéz. Történeti elb. Kép.	1.—
276. Egri György. Igaz is, nem is. Mesék, történetkék. Hetedik gyűjtemény	—,60
277. Dingha Béla. A kis tűzér. Képekkel	—,60

203-5

LEWIS & CLARK

TRAVEL DIARY